

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

II) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

VESTERNORRLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Vesternorrlands läns *areal och gränser*, sådane de finnas fullständigt beskrifne i berättelsen för femårsperioden 1856—1860, hafva sedan dess icke undergått andra förändringar än de som i sist afgifna berättelsen omförmälas; hvarför nämnda tvenne berättelser härutinnan återopas.

I afseende å länets *administrativa och ecklesiastika indelning* hafva följande förändringar egt rum:

att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 31 Maj 1867 Södra Ångermanlands fögderi blifvit från och med den 1 Maj 1868 fördeladt i tvenne, under benämning af Södra Ångerman-

lands Nedre och Södra Ångermanlands Öfre fögderin, innefattande det förra Säbrå, Gudmundrå, Boteå och Nora tingslag, med 5 länsmandistrikt, 7 pastorat och 18 församlingar, samt det senare Sollefteå och Ramsele tingslag, fördelade i 5 länsmandistrikt, 7 pastorat och 14 församlingar;

att Resele och Lidens socknar i Södra Ångermanlands Öfre fögderi, hvilka förut utgjort ett pastorat, numera bilda hvar sitt, samt att Ljustorps, Hässjö och Tynderö socknar i Medelpad blifvit från Sundsvalls lasarets- och kurhusdistrikt förlagda till Hernösands distrikt.

2. Innevånare.

Folkmängden i hela länet, som vid förra femårsperiodens slut utgjorde 125,776, uppgick, enligt hvad af tab. N:o 1 inhemtas, vid 1870 års utgång, om mantalslängderna följas, till 132,537. Tillökningen under perioden, belöpande sig till 6,761, visar sig sålunda betydligt mindre än under de båda nästföregående perioderna; men denna omständighet torde få antagas vara helt och hållet tillfällig och beroende hufvudsakligen på de under sista periodens tvenne första år inträffade hela länet öfvergående missväxter, hvilka, utom den ofördelaktiga inverkan de naturligen måste utöfva å nativitets- och måhända äfven mortalitetsförhållandena, jemväl bidragit till en relativt ganska betydlig tillökning i antalet af till främmande länder utflyttade personer. Antalet emigranter, som under förra perioden var helt

obetydligt, visar deremot för denna period den ganska höga siffran 966, nemligen

från Hernösand.....	18,
» Sundsvall	92,
» Medelpads fögderi	593,
» Södra Ångermanlands Nedre	103,
» Södra Ångermanlands Öfre	109
och » Norra Ångermanlands.....	51.

Vid en jemförelse de serskilda åren emellan visar sig ock folkökningen mot slutet af perioden större än vid dess början, ett förhållande, som synes gifva stöd åt ofvan uttalade antagande, och beträffande serskildt sista året eller år 1870 torde förtjena anmärkas, att, enligt Statistiska byråns sammandrag öfver hela

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-18.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	1.
3. Näringar.....	2.
Tab. Litt. A. Uppgift rörande exporten af skogsalster från Hernösands tullkammaredistrikt under åren 1866-1870	5.
Tab. Litt. B. Uppgift rörande exporten af skogsalster från Sundsvalls tullkammaredistrikt under åren 1866-1870.	5.
Tab. Litt. C. Uppgifter angående tillverkningen vid ångsågarna åren 1866-1870.....	6.
Tab. Litt. D. Uppgifter angående tillverkningen vid de större vattensågarna åren 1866-1870.....	7-8.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	9.
Tab. Litt. E. Ankomna och afsända telegram.....	11.
Tab. Litt. F. Ankomna och afgångna fartyg.....	11.
5. Kameralförhållanden.....	12.
6. Politi.....	12.
Tab. Litt. G. Bränvinsförsäljnings-avgifter.....	12.
Tab. Litt. H. Afvittringsarbetet.....	13.
Tab. Litt. I. Tablå utvisande resultaten af den år 1824 påbörjade samt 1869 afslutade afvittringen i Vesternorrlands län..	14-16.
Tab. Litt. K. Uppgift öfver inskrifne och utexaminerade elever vid Hernösands navigationsskola nedannämnda år.....	16.
Tab. Litt. L. Antal fångar å länshäktet åren 1866-1870.....	16.
Tabellbilagor	19-31.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	19.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	19.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	19.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	20.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	21.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	21.
Tab. N:o 7 a. Fabriker och manufaktur-inrättningar, år 1870.....	22.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin, år 1870.....	23.
Tab. N:o 8. Allmänne vägar, gästgifverin och skjutsning.....	24.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1870.....	25.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening år 1870.....	25.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m.m. å landsbygden, år 1870.....	26.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna.....	27.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1866-1870.....	27.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	28-29.
Tab. N:o 13. Sparbankerna.....	30.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	31.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

II) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

VESTERNORRLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Vesternorrlands läns *areal och gränser*, sådane de finnas fullständigt beskrifne i berättelsen för femårsperioden 1856—1860, hafva sedan dess icke undergått andra förändringar än de som i sist afgifna berättelsen omförmälas; hvarför nämnda tvenne berättelser härutinnan återopas.

I afseende å länets *administrativa och ecklesiastika indelning* hafva följande förändringar egt rum:

att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 31 Maj 1867 Södra Ångermanlands fögderi blifvit från och med den 1 Maj 1868 fördeladt i tvenne, under benämning af Södra Ångerman-

lands Nedre och Södra Ångermanlands Öfre fögderin, innefattande det förra Säbrå, Gudmundrå, Boteå och Nora tingslag, med 5 länsmandistrikt, 7 pastorat och 18 församlingar, samt det senare Sollefteå och Ramsele tingslag, fördelade i 5 länsmandistrikt, 7 pastorat och 14 församlingar;

att Resele och Lidens socknar i Södra Ångermanlands Öfre fögderi, hvilka förut utgjort ett pastorat, numera bilda hvar sitt, samt att Ljustorps, Hässjö och Tynderö socknar i Medelpad blifvit från Sundsvalls lasarets- och kurhusdistrikt förlagda till Hernösands distrikt.

2. Innevånare.

Folkmängden i hela länet, som vid förra femårsperiodens slut utgjorde 125,776, uppgick, enligt hvad af tab. N:o 1 inhemtas, vid 1870 års utgång, om mantalslängderna följas, till 132,537. Tillökningen under perioden, belöpande sig till 6,761, visar sig sålunda betydligt mindre än under de båda nästföregående perioderna; men denna omständighet torde få antagas vara helt och hållet tillfällig och beroende hufvudsakligen på de under sista periodens tvenne första år inträffade hela länet öfvergående missväxter, hvilka, utom den ofördelaktiga inverkan de naturligen måste utöfva å nativitets- och måhända äfven mortalitetsförhållandena, jemväl bidragit till en relativt ganska betydlig tillökning i antalet af till främmande länder utflyttade personer. Antalet emigranter, som under förra perioden var helt

obetydligt, visar deremot för denna period den ganska höga siffran 966, nemligen

från Hernösand.....	18,
» Sundsvall	92,
» Medelpads fögderi	593,
» Södra Ångermanlands Nedre	103,
» Södra Ångermanlands Öfre	109
och » Norra Ångermanlands.....	51.

Vid en jemförelse de serskilda åren emellan visar sig ock folkökningen mot slutet af perioden större än vid dess början, ett förhållande, som synes gifva stöd åt ofvan uttalade antagande, och beträffande serskildt sista året eller år 1870 torde förtjena anmärkas, att, enligt Statistiska byråns sammandrag öfver hela

rikets folkmängd, icke något län i riket har att uppvisa en jemförelsevis så stark folkökning som Vesternorrlands län.

Några serskilda administrativa åtgärder för inom länet bosatte utlänningar hafva väl icke under perioden erfordrats; men den ständigt pågående inflyttningen af arbetsfolk ifrån Finland har visat sig medföra åtskilliga olägenheter, då det icke obetydliga antal af arbetare med familjer, som här qvarstadnar utan att förvärfva svensk medborgarerätt till stat och kommun utgöra några onera, ofta vid påkommande behof faller kommunernas fattigvård till last, hvarvid vanligen mycken omgång och svårighet möter för återfäendet af de erlagda understöden.

Ett samfund baptister lär väl finnas i Sundsvall, men kan lika litet som öfriga skismatiska rörelser anses hafva någon anmärkningsvärd omfattning.

3. Näringar.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. Då länets Hushållningssällskap numera enligt nådigt uppdrag för hvarje år insamlar de uppgifter till jordbruksstatistiken, som det förut ålegat Eders K. M:ts Befallningshafvande att i femårsberättelsen lemna, får Eders K. M:ts Befallningshafvande i hithörande ämnen hufvudsakligen återropa Hushållningssällskapets genom Statistiska Centralbyrån redan offentliggjorda berättelser; dock torde en kortfattad öfversigt af ifrågavarande tvenne hufvudnäringars nuvarande ståndpunkt icke böra i denna berättelse saknas.

Några väsentliga framsteg har väl Eders K. M:ts Befallningshafvande hvad jordbruket angår icke att omförmåla, men att denna näring, om än långsamt, dock med säkra steg går framåt, tror sig Eders K. M:ts Befallningshafvande ega grundade skäl att uttala. Icke blott i följd af de pågående nyodlingarna, dem Hushållningssällskapet sökt att genom belöningar uppmuntra, har en icke obetydlig tillökning vunnits i arealen af den i kultur varande jorden, utan äfven genom en förbättrad skötsel af åker och äng synes hågen för näringens utveckling hafva vuxit i sambredd med insigterna om dess värde. Sålunda pågår en förändring till det bättre i afseende å brukningssättet. Utom det att en ordnad cirkulation införts vid åtskilliga ståndspersoners egendomar, har jemväl hos allmogen begreppet om fördelarne af omvexlingen emellan sädes- och foderväxtodling tilltagit, och det förut vanliga trädesbruket användes numera endast undantagsvis för annat än rågsädet. Äfven har en utbredd insigt om vigten af jordens ordentliga gödslande ledt till flitigare efterfrågan af artificiella gödningsämnen. Den ständigt fortgående täflan om anlitaandet af Hushållningssällskapets antagne länsagronom för uppgörandet af planer och kostnadsförslag till vattensjuka traktors afdikande, samt af dikningsförmännens råd och biträde vid täckdikens anläggande, innefattar ett ytterligare vittnesbörd om jordbrukarens stegrade intresse. Sinnet för ett rationelt brukningssätt är alltså, på sätt ofvan nämnes, allt mera väckt, och om än mycket ännu återstår att önska innan jordbruket inom länet kan komma att motsvara de anspråk, som med hänsyn till jordens icke ringa alstringsförmåga skäligen kan fordras, torde likväl med visshet kunna antagas, att en icke alltför aflägsen framtid skall härutinnan ställa länet i någorlunda jemförelse med rikets sydligare delar. Hvad som i detta afseende väsentligen motverkar ett skyndsammare gynnsamt resultat, är, utom den betydliga skogsafverkningen, som medtager länets bästa arbetskrafter, och med hvilken, i anseende till de dervid onatur-

I afseende å *sedlighet, klädedrägt, födoämnen, bruket af starka drycker, byggnadssätt m. m.* har Eders K. M:ts Befallningshafvande icke någon annan förändring att omförmåla, än att med återvändandet af det under någon tid minskade välståndet äfven yppigheten i lefnadssätt återtagit sitt förra rum.

Sockenbibliotek finnas numera inom länets flesta socknar, och lära temligen flitigt begagnas.

Hågen för bildandet af *frivilliga skarpskytteföreningar* synes snarare hafva af- än tilltagit, oaktadt den uppmuntran, staten deråt lemnat medelst anslag till målskjutningspremier och kostnadsfri utlåning af gevär. Någon ny dylik förening har icke under perioden tillkommit, hvaremot åtskilliga af de förut bildade åtminstone tillsvidare inställt sin verksamhet.

ligt uppdrifna dagsverkslönerna, jordbrukaren icke förmår att täfla, äfven de frostsador och deraf härledda missväxter, som ofta förstöra hans hopp och lemna ringa lön för hans mödor. Bland dessa bör under denna period i främsta rummet nämnas år 1867, då efter flere föregående års svaga skördar de mest lofvande utsigter till en åtminstone medelmåttig årsväxt genom några i slutet af September inträffade frostnätter helt och hållet omintetgjordes, så att icke mindre än 47 af länets 61 socknar nödgades anlita understöd af de utaf Eders Kongl. Maj:t till Eders K. M:ts Befallningshafvandes disposition i och för nödens lindrande ställda medel, utgörande tillhoppa 188,000 r:dr, deraf 168,000 med och 20,000 utan återbetalningsskyldighet. Med det understöd, som sålunda såväl af staten som äfven från den enskilda välgörenheten i riklig mån kom de nödställda till del, blef det möjligt för länets innebyggare att genomgå den svåra pröfningen utan att, såvidt till Eders K. M:ts Befallningshafvandes kunskap kommit, något fall af hungersdöd eller i allmänhet någon svårare epidemi lät sig förspörjas.

Under periodens trenne sista år har deremot jordbrukaren haft att glädja sig åt en medelmåttigt god och år 1870 delvis till och med rik skörd; och såsom ett bevis på det norrländska folkets förunderliga förmåga att snart resa sig efter svårare betryck samt det sinne och hjerta, som derinom finnas, torde förtjena serskildt omnämnas, att länets allmoge, hvilken år 1867, oaktadt de rikliga understöden, knappt kunde lifnära sig, redan de förste månaderne af 1869, efter ett enda års någorlunda god skörd, var i tillfälle att med ett sammanskott af nära 9,000 r:dr undsätta nödställda likar i rikets södra provinser.

Till upplysning om de olika skördarnas inverkan på det ekonomiska tillståndet redogöres i efterföljande tabell för antalet lagsökningar å härvarande landskansli samt summan af de utdömda beloppen.

	Antal mål.	Utdömdt belopp R:dr R:mt.
År 1866	6,595	976,650
» 1867	5,070	1,080,395
» 1868	3,980	935,083
» 1869	2,334	448,880
» 1870	1,788	354,202
Summa	19,767	3,795,210
eller i medeltal för hvarje år	3,953	759,042
Medeltalet för förra perioden var	2,253	415,758
Och visar sig sålunda en tillökning under detta qvinnium af icke mindre än	1,700	343,284

För markegångsprisen å åtskilliga af de viktigare lefnadsförnödenheterna äfvensom å dagsverken redogöres i efterföljande tabell:

	Råg.	Korn.	Ström- ming.	Lax.	Smör.	Oxe, så- dan den i orten finnes.	Mans- dags- verke.
	Per kubikföt.			Per centner.			
	R i k s d a l e r R i k s m y n t.						
År 1866 ..	2,60	2,25	3,75	16,25	55,00	31,00	1,50
» 1867...	3,75	3,25	3,42	16,25	55,00	32,00	1,25
» 1868...	3,20	2,80	2,40	16,40	52,00	30,00	1,15
» 1869...	2,60	2,15	3,00	17,50	55,30	37,67	1,20
» 1870...	2,45	2,00	4,25	20,00	56,70	45,00	1,20

Priset å qvindsdagsverke har i allmänhet varit hälften lägre och å hästdagsverke dubbelt högre mot priset å mansdagsverke.

Då anledningen till de ofta återkommande missväxterna utan tvifvel företrädesvis är att söka uti den frostländighet, som förorsakas af de inom länet befintliga oafdikade myrfälten, är det för Eders K. M:ts Befallningshafvande en synnerlig tillfredsställelse att på sätt nyss nämndes kunna vitsorda den jordbrukande befolkningens alltjemt stigande intresse för dylika myrfälts utdikande och oskadliggörande, hvilket intresse uttalat sig genom det ständigt ökade antalet af ingående requisitioner å agronomiskt biträde för erhållande af fullständiga afdiknings- och myrodlingsplaner. Då den för länet anställde agronomen, ehuru under sommarmånaderne i oafbruten verksamhet, icke kunnat medhinna alla förrättningar, till hvilka dylikt biträde begärts, har på Hushållningssällskapets framställning af Landtbruksakademien till sällskapets förfogande ställts en statens landtbruksingeniör, som jemväl under sommarmånaderne haft full sysselsättning. Enligt länsagronomens berättelser hafva de af honom under de sista fem åren handlagda förrättningar, till antalet 147, omfattat en areal af 73,135 qvadratref. Af de 85 föreslagna sjö- och myraftappningar, som af honom undersökts, har han ansett sig kunna till erhållande af statsbidrag förorda 49, genom hvilkas utförande beräknas uppkomma en jordvinning af 40,824 qvadratref, nemligen:

inmätt åker, som anses blifva frostfri ...	25,510	qv.ref.
inmätt myrjord	11,488	»
antagen vunnen sjöbotten	3,436	»
och öfversvämmad gammal åker.....	390	»

Då emellertid sammanlagde kostnaden för dessa planers utförande, som beräknats till 219,536 r:dr, vida öfverstiger de enskilde jordbrukarnes krafter, är det att befara att, serdeles sedan riksdagen numera till hälften nedsatt det för dylika företags befrämjande från början beviljade anslag och jemväl till en tredjedel af kostnaden inskränkt statsunderstödet, en stor del af sagda planer skall först i en aflägsen framtid, om ens någonsin, kunna med sina afsedda välsignelsebringande resultat komma till utförande.

De företag af ifrågavarande art, till hvilkas utförande bidrag af statsmedel under perioden vunnits, äro följande:

	Vatten- befriad mark.	Beräknad kostnad.	Beviljad stats- bidrag.
	Qv.ref.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.
Sänkning af Edesjön och utdikning af Svanmyren vid Ede i Stöde socken.....	560	7,874	3,900
D:o af Lindsjön i Attmars socken	829	3,800	1,900
Utdikning af Gubbmyren vid Aspeå i Skorpeds socken	336	1,560	700
Sänkning af Högsjön vid Högsjö i Indals socken	500	2,335	1,100
Utdikning af Högbacks-, Dal- och Långmyrarna i Nora socken.....	280	7,784	3,800
Utdikning af Hallsjö-, Flaka- och Anundgårdsmyrarna i Holms socken	772,80	3,295	1,600
Utdikning af Stormyren vid Näsåker i Lidens socken	230	1,150	500
Sänkning af Lungsjön och utdikning af kringliggande myrar i Ramsele socken	300	4,854	2,400
Utdikning af Igeltjern m. m. i Attmars socken	286	7,400	3,680
D:o af Stormyren vid Gagnet i Helgums socken	184,80	3,000	1,500
Utdikning af Gärdesmyren vid Johannisberg i Skorpeds socken.....	980	12,140	4,000
Utdikning af frostmyrar i Alnö socken	1,199	7,200	3,600
D:o vid Qvarsätts och Hos byar i Selångers socken.....	393	1,272	424
Utdikning af frostmyrar vid Uberg's by i Skorpeds socken.....	172,77	1,300	433
Utdikning vid Skorpeds by i Skorpeds socken...	154,80	1,100	366
D:o vid Granlo och Söderhulje byar i Selångers socken	780	3,636	1,205
Utdikning vid Ede och Kälsta byar i Stöde socken	201,95	4,298,75	1,432
D:o vid Boda by i Torps socken.....	223	7,423,73	2,474
D:o vid Östra Eldemark i Arnäs socken	224	836,48	278
D:o vid Dombäcksmark i Grundsunda socken	319,20	1,099,50	366
D:o vid Godmark i Grundsunda socken...	420	3,872,94	1,290
D:o vid Brattbäcken i Tåsjö socken.....	680	5,517,40	1,839
D:o vid Norrby i Tåsjö socken	245	2,103,43	700
D:o vid Rotnäset i Tåsjö socken.....	188	1,702,10	567
D:o vid Storselet i Tåsjö socken	482	2,264,50	754
Sänkning af Nässjösjön m. m. i Nätra socken...	—	—	1,580
D:o af Kornsjösjön samt utdikning vid Sannansjö, Bjällsta och Viks byar i Nätra socken	—	—	4,330
Utdikning vid Utviks by i Nora socken.....	104	3,000	1,000
D:o vid Holmstrands by i Helgums socken	199	3,600	1,200
D:o vid Sannansjö by i Fjellsjö socken ..	500	6,400	2,120
D:o vid Ortsjö och Bredby byar i Njurunda socken	327	4,000	1,333

Trägårdsskötseln omfattas fortfarande med alltför ringa intresse. Den af Hushållningssällskapet aflönade länsträgårdsmästaren anlitas visserligen af åtskilliga ståndspersoner, men erbjudandet af hans kostnadsfria biträde till ordnandet af trägårdar vid folkskolorna hafva endast få kommuner tillgodogjort sig.

Boskapsskötseln inom länet har tyvärr icke i lika grad med jordbruket framåtgått, desto beklagligare som det mer än en gång, och, såsom det synes icke utan skäl, ifrågasatts, huruvida icke med hänsyn till de lkimatiska förhållandena, hvilka ännu och säkerligen för en ganska lång framtid skola göra sådesodlingen mer eller mindre vansklig, en väl ordnad boskapsskötsel vore den för länets landtbefolkning lämpligaste näringen. Hushållningssällskapet har väl fortfarande nitiskt sökt verka till krea.

tursrasernas förbättrande genom såväl underhållande af rasdjur som äfven genom utfästa premier vid sina årliga sommarsammanträden, men dess bemödanden härutinnan motverkas i väsentlig mån af den stationära andan hos länets allmoge, hvarigenom förhindras införandet af ett bättre utfodringssätt än det förut brukliga. Den rådande fördomen att mängden af kreatur, utan afseende å deras afkastning, utgör ett större bevis på ega-rens välmåga, än en fåtaligare men väl framfödd och med verklig inkomst förenad ladugård, har ännu icke hunnit utrotas. De högt uppdrifna forsellönerna, hvilka bonden anser för en bland sina bästa förvärfskällor, bidraga icke heller ringa till ladugårdens förfall. Hästen såsom nödvändig i detta afseende skattar han därför såsom sitt älsklingsdjur, och då på honom offras hemmanets höfoder, måste de öfriga kreaturen åtnöjas med halmen. För att praktiskt ådagalägga nyttan och förmånen af en bättre utfodring och ladugårdsprodukternas ändamålsenliga förädling, beviljade länets landsting år 1869 ett icke obetydligt anslag till inrättandet af bymejerin och genom användandet deraf lyckades det Hushållningssällskapets förvaltningsutskott att under hösten samma år åstadkomma en dylik anläggning i Brunne by i Stigsjö socken, under uppsigt af länsmejerskan; men huru fördelaktigt dess verksamhet än i början utvecklade sig och fastän dess produkter förmånligt afsattes, kunde dock i följd af dels oenighet emellan delegarne och dels husmödrarnas enträgna önskan att såsom tillförene få i hushållet använda mjölken, denna inrättning icke utöfver ett år ega bestånd, hvarefter sällskapets alla bemödanden att å andra ställen befordra dylika företag strandat mot allmogens ovilja för nya försök.

Länets *landbruksskola* har sedan de hufvudsakligaste åbygnaderne å egendomen Hammar, der den förut varit förlagd, genom vådeld förstörts, år 1868 blifvit förflyttad till den af Hushållningssällskapet för ändamålet inköpte egendomen Nordvik, hvars läge midt i länet och invid allmänne landsvägen måste anses för en dylik inrättning serdeles lämpligt. Undervisningen har under perioden fortgått på föreskrifvet sätt, men jemväl denna anstalt har haft och har ännu att kämpa med allmogens fasthållande vid inrotade fördomar, som här yttrar sig i obenägenheten att till skolan sända sina söner, ehuru icke allenast kostnadsfri föda och undervisning der står dem till buds, utan äfven Hushållningssällskapet, i afsigt att för såvidt i dess förmåga står befordra uppnåendet af det med dylika anstalter afsedda ändamål, anslagit ett årligt understöd af 50 r:dr att såsom beklädnadshjelp utgå till hvarje vid skolan anställd elev. Antalet lärjungar vid skolan har utgjort:

år 1866	7,	deraf utexaminerats	4,
» 1867	9,	»	3,
» 1868	11,	»	6,
» 1869	6,	»	5,

och » 1870 12, af hvilka sistnämnde ingen vid periodens slut ännu utexaminerats. Af de utexaminerade eleverne hafva de fleste erhållit platser såsom fördrängar eller återvänt till föräldrahemmet; och är det att hoppas, att desse genom sin verksamhet och i följd af exemplet magt skola i afseende på jordbruket äfven här i länet framkalla en allmännare insigt om nyttan af kunskaper och annan erfarenhet än den, som vinnes på gamla vanors eller ovanors nötta stig.

I sina förut afgifna femårsberättelser har Eders K. M:ts Befallningshafvande alltid haft skäl att främst bland de inom detta

län bedrifna binäringar omnämna *våfnadsslöjden*. Tyvärr har Eders K. M:ts Befallningshafvande emellertid, på sätt af efterföljande tabell om tillverkad lärft, som erhållit premium, framgår, vid denna berättelses afgifvande förökad anledning att, i likhet med hvad i förra berättelsen omförmäldes, beklaga det starka aftagandet i utöfningen af denna art af hemslöjd, och om minskningen skall fortgå i samma progression som under sista perioden, torde den tid icke vara långt borta, då tillverkningen af de en gång så eftersökta Norrlandslärften inom detta län helt och hållet upphört. Detta förhållande, det må nu hafva sin orsak uti det billigare pris, hvartill fabrikenas alster numera kunna köpas, eller till någon del kanske äfven stå i samband med den vid skogsafverkningen erbjudna högre arbetsförtjensten, är emellertid så mycket mera beklagansvärdt, som någon ny art af husslöjd icke synes träda i den gamlas ställe. Väl har genom Hushållningssällskapets försorg kostnadsfri undervisning i halmflätning inom skilda trakter af länet meddelats, men några nämnvärda resultat deraf hafva icke kommit till Eders K. M:ts Befallningshafvandes kännedom; och torde jemväl böra omnämnas, att åren 1869 och 1870 tvenne smedslärlingar härifrån länet på Hushållningssällskapets bekostnad vid veterinärinrättningen i Stockholm åtnjutit undervisning i hofbeslagskonsten för att deruti sedermera kunna lemna undervisning vid landbruksskolan.

	Tillverknings- belopp, alnar.	Summa premier i r:dr r:mt.
År 1866	43,112	1,409,33
» 1867	31,451	973,15
» 1868	27,137	834,17
» 1869	32,561	1,043,24
» 1870	30,737	966,79
Summa	164,998	5,226,68
eller föga mer än hälften emot förra perioden, då tillverkningsbeloppet och premierna utgjorde	306,818	10,153,90

Saltsjöfisket, hufvudsakligen af strömming, utgör fortfarande en vigtig och inbringande näringsgren för kustbefolkningen. Deremot förspörjes en allmän klagan öfver det aftagande fisket af lax, sik m. m. i de stora elfvarna, såsom orsak hvartill förnämligast framhålles den alltmera tilltagande flottningen af trävaror i de flesta af länets mera betydande vattendrag. Men om än, på sätt sannolikt är, flottningen serdeles med obarkadt timmer på ifrågavarande näring utöfvar ett menligt inflytande, -torde dock i lika mån dertill medverka det oförstånd, hvarmed densamma i fiskelek och med finare garn bedrifves. Då Eders K. M:ts Befallningshafvande emellertid dels i de flesta på senare tider fastställda flottningsregleringar förbjudit flottning med annat än fullständigt afbarkadt timmer, och dels genom utslag den 9 Juli 1866, efter fiskerintendentens förslag, föreskrifvit tid och sätt för idkande af lax- och sikfiske i Ångermanelfven, hvilken em-betsåtgärd snarligen kommer att utsträckas äfven till Ljunga- och Indalselfvarna, samt då i samtliga dessa vattendrag numera blifvit anlagda fiskodlingsanstalter, hvarifrån många tusental af lefvande fiskyngel årligen såväl derstädes som i andra vattendrag utsläppas, torde anledning vara att hoppas, att fiskenäringen inom en icke alltför lång framtid skall i länet återvinna sitt förra anseende.

Tab. N:o 4. C. **Skogshushållning.** Arealen af länets skogbärande mark utgör enligt skogskomiténs uppskattning 19,526,245 qv.-ref, fördelad på sätt i tab. N:o 4 finnes uppgifvet; och då den skogbärande marken inom länet är i allmänhet af god beskaffenhet, är det utom allt tvifvel att den ännu lemnar en afkastning, som vida öfverstiger ortens behof. Huru länge detta glädjande förhållande kan komma att fortfara, torde dock vara ovisst, såvida skogsafverkningen kommer att fortgå i nuvarande årligen stigande progression. Redan 1868 uppskattades öfverafverkningen till icke mindre än 880,000 trån, och ehuru länets Landsting i ett år 1870 till Eders Kongl. Maj:t afgifvet underdånigt utlåtande ansett den mer och mer spridda insigten om skogens värde vara tillfyllestgörande för att utan behof af lagstiftningens inblandning trygga dess framtida bestånd, torde man dock blott behöfva betrakta siffrorna om öfverproduktionen år 1868, hvilken under de senare åren ändå otvifvelaktigt öfverträffats, för att instämma i den af sakkunnige män ofta yttrade åsigt, att någon inskränkning i den nu pågående skogssköfningen måste genom lagbud åvägabringas, såvida icke inom några decennier den inkomstkälla, länet haft ifrån skogen, skall hafva utsinat. Någon tillförlitlig beräkning öfver afverkningen å de enskilde skogarne

har icke kunnat uppgöras, men någon upplysning rörande dess omfattning torde dock stå att vinna af nedanstående tabb. Litt. A och B samt Litt. C och D, af hvilka de två Tabb. Litt. A, B, C och D. förra utvisa exporten af trävaror från Hernösands och Sundsvalls tullkammaredistrikt, och de båda senare medeltillverkningen vid ångsågarna och de större vattensågarna inom länet. Ångsågarnas antal, som vid 1865 års slut utgjorde 20, uppgick vid förevarande periods utgång till 31, och deras tillverkningsvärde har i det närmaste fördubblats. Vattensågarnas antal kan icke med säkerhet uppgifvas, då utom de i tab. Litt. D upptagna finnes en betydlig mängd, der endast husbehofssågning bedrifves, och hvilkas antal af Skogskomitén antages till 150 stycken. Såsom ett ostridigt förhållande måste emellertid erkännas, att den storartade utveckling, trävarurörelsen inom länet vunnit, grundlagt icke blott för den så kallade arbetande klassen en riklig inkomst, som, i följd af de högt uppdrifna arbetslönerna, lemnat ett af sparbankernes räkenskapsböcker vitsordadt tillfälle till betydliga besparingar, hvilka ty förutan icke kunnat samlas, utan ock för kapitalisten ett vidgad fält att genom lätt förvärfvade medel bereda utväg äfven för andra näringars tillväxt och förkofran. Det torde jemväl böra medgifvas, att den ökade

Tab. Litt. A. Uppgift rörande exporten af skogsalster från Hernösands tullkammaredistrikt under åren 1866—1870.

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	Summa.
Plankor och bräder	8,061,686	9,012,872	9,920,429	10,898,864	11,258,890	49,152,741
Plank- och brädstump..... värde r:dr	24,305	28,277	—	—	—	52,582
D:o	—	—	520,990	319,743	561,591	1,402,324
Bjelkar och sparrar öfver 6,6 tums fyrkant midtpå	1,061,788	775,659	476,098	327,924	288,194	2,929,663
Sparrar, under 6,6 tums fyrkant midtpå	5,512	909	—	—	—	6,421
Timmer öfver 8,3 tums diameter i lilländan	13,451	18,830	—	—	—	32,281
D:o	—	—	701,000	1,080,553	870,022	2,651,575
Spiror.....	862	2,440	2,158	5,770	520	11,750
Årämmen	1,038	1,970	1,231	1,883	12,346	18,468
Bandstakar, bärtingar, båtshaksskaft m. m.....	2,703	3,242	4,990	4,720	150	15,805
Ribbor.....	—	—	—	17,000	17,000	34,000
Ved	34	—	—	—	—	34

Tab. Litt. B. Uppgift rörande exporten af skogsalster från Sundsvalls tullkammaredistrikt under åren 1866—1870.

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	Summa.
Bräder och plankor	6,765,331	6,686,530	8,472,932	10,092,928	12,034,469	44,052,190
Plankstump af högst 6 fots längd.....	—	—	717,113	594,666	952,219	2,263,998
D:o	32,940	31,424	—	—	—	64,364
Bjelkar och sparrar öfver 6,6 tum midtpå.....	6,779,791	5,050,374	5,810,074	4,785,861	6,493,126	28,919,226
D:o	23,108	32,085	—	—	—	55,193
D:o	—	—	505,332	454,677	654,273	1,614,282
Timmer, öfver 8,3 tums diameter	154,912	152,293	291,845	233,993	134,596	967,639
Spiror öfver 14 fot långa	1,131	1,643	6,798	8,474	2,241	20,287
Bandstakar, båtshaksskaft m. m.	10,662	14,774	3,508	6,537	230	35,711
Årtrån	7,693	5,994	20,582	25,351	3,647	63,267
Grufstolpar	—	4,478	17,393	—	—	21,871
Furustäfver öfver 3 fot	—	—	—	—	265,341	265,341
Ved	100	152	—	—	—	252
D:o	—	—	33,196	179,177	73,578	285,951

penningtillgången och det stegrade välstånd, som nu i allmänhet inom länet förspörjes, till en icke ringa del från skogsafverkningen hafva sitt upphof, likasom det icke billigen kan förnekas, att den lifligare rörelse, den växande företagsamhet och de industriela anläggningar, hvilka under perioden kommit länet till del, sannolikt skulle uteblifvit, om ej skogarne dertill lemnat medel.

Men medaljen har äfven en fränsida, som visar föremål af mindre hugnesam natur, och dertill höra en stigande flärd och fåfänga, en öfverdrifven yppighet i lefnadssätt och klädedrägt, ett dåraktigt slöseri med de lätt förvärfvade penningarne och

ett vingleri i aftal och förbindelser, som fordom varit främmande för den redbara norrländske allmogen. Afven moraliteten har genom skogsafverkningen lidit. Den mängd af löse arbetare, som årligen dervid söka förtjenst, har kringspirdt smittan af sina lika löse grundsatsar, och lönkrögeriet har genom dem vunnit en icke ringa näring. I Junsele högt uppe bland fjellen belägna socken, hvars vidsträckte skogar årligen utgöra föremål för afverkning och hvarest lönkrögerarne bland massan af de der sysselsatte arbetarne finna en lönande marknad, har i följd af dryckenskapslasten den allmänna säkerheten varit betänkligen störd, så att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på kommunens begäran,

Tab. Litt. C.

Uppgifter angående tillverkningen vid ångsågarna åren 1866—1870.

	Ramar.		Årligt medeltal för åren 1866—1870.					Anmärkingar.
	Dubbla.	Enkla.	Antal försågade timmer.	Tillverkning i tolf-ter plankor, battens och bräder.	Tillverkningen utförd i kubikfot.	Tillverkningsvärde R:dr R:mt.	Antal vid sågen sysselsatte arbetare.	
<i>Medelpads fögderi.</i>								
Söråkers ångsåg	—	2	37,273	12,785	236,000	82,000	40—50	
Alafors d:o.....	2	—	68,786	20,416	426,590	160,000	70—80	År 1869 förändrad till 5 enkla ramar.
Vifsta varfs d:o	2	3	88,000	36,000	220,000	200,000	50	
Skönviks d:o	—	8	155,282	53,615	1,175,228	354,364	70	
Östrandals d:o.....	—	4	50,980	13,110	412,940	204,350	60	
Sunds d:o	—	5	70,445	25,000	482,000	160,000	40	Åren 1866—68 försedd med 2 dubbla ramar.
Eriksdals d:o	—	2	25,833	7,607	143,196	54,900	43	Sågningen pågått blott de 2 sista åren.
Tunadals d:o	—	4	95,143	43,227	825,000	400,000	200	
Kubikenborgs d:o.....	—	3	65,125	13,350	453,420	198,000	51	
Heffners & C:nis d:o	—	3	50,000	15,000	300,000	100,000	50	
Ortvikens d:o	—	2—3	48,535	20,150	436,000	175,000	90	År 1870 förändrad till 3 ramar.
Skönsmons d:o.....	—	5	90,000	30,000	742,500	360,000	100	
Klampenborgs d:o.....	2	—	128,000	18,985	576,825	113,000	40	
Essviks d:o	—	2	57,000	8,665	329,351	75,000	22	
<i>Södra Ångermanlands nedre fögderi.</i>								
Hällänge ångsåg	—	1	18,500	3,000	80,000	37,500	27	Anlagd år 1869.
Frölands d:o.....	—	2	8,000	1,600	32,500	14,000	16	D:o d:o.
Hernösands d:o	2	2	92,760	19,426	393,195	162,036	80	
Kramfors d:o	2	—	71,198	26,233	469,887	185,120	40	
Sandvikens d:o	—	2	32,500	10,900	218,000	86,000	36	Verksam sedan år 1869.
Svanö d:o.....	—	2	38,000	13,000	266,000	98,000	39	" " år 1867.
Bollsta d:o	2	—	63,754	17,140	374,800	127,200	25	
Väijä d:o.....	1	1	44,265	16,562	370,000	105,200	20	I gång sedan år 1868.
Mariebergs d:o	2	2	84,342	32,812	557,500	212,510	75	
Kungsgårdens d:o	—	2	33,358	12,945	219,534	71,445	37	
Locknö d:o	2	1	73,600	22,640	553,600	170,000	113	
Nyviks d:o.....	—	2	42,233	17,291	244,860	111,300	39	
<i>Norra Ångermanlands fögderi.</i>								
Strängö ångsåg	1	—	7,500	2,000	40,000	15,000	15	Lokomobil om 12 hästkrafter.
Bjåsta d:o	2	1	84,101	28,661	549,640	194,520	150	
Domsjö d:o.....	—	2	41,376	10,145	202,844	83,551	32	År 1870 förändrad till 3 ramar.
Alnö d:o	—	2	14,553	2,910	57,668	21,892	13	Anlagd år 1866.
Jerfeds d:o.....	—	2	30,000	7,500	260,000	50,000	25	{D:o d:o, men har ej varit i full verksamhet förr än år 1870.
Summa	20	67—68	1,810,442	562,675	11,649,078	4,381,888	1,708—28	

funnit sig föranlåten att, till bejdande af oordningarna, der- afverkningens menligaste följder, bör icke heller förtigas dess städes anställa serskild polis. Bland den öfverdrifna skogs- ofördelaktiga inflytande på det med nybyggens anläggning af-

Tab. Litt. D.

Uppgifter angående tillverkningen vid de större vattensågarna åren 1866—1870.

	Ramar.		Årligt medeltal för åren 1866—1870.					Anmärkningar.
	Dubbla.	Enkla.	Antal försågade timmer.	Tillverkning i tolf-ter plankor, battens och bräder.	Tillverkningen utförd i kubikfot.	Tillverkningens värde R:dr R:mt.	Antal vid sågen sys-selsatte arbetare.	
<i>Södra Ångermanlands öfre fögderi.</i>								
Öfvergårds	2	—	11,100	1,850	55,500	18,500	13	I följd af vattenbrist kan tillverkningen bedrivas endast 3:ne veckor årligen.
Granvågs	1	—	3,000	500	15,000	5,000	6	
Grafvattens	2	—	2,400	400	12,000	3,200	7	
Forse	2	—	19,800	3,300	9,900	26,400	12	
Hamre	—	1	3,720	620	18,600	6,510	6	
Nässjö och Hjelta	—	1	4,500	750	22,500	5,900	6	
Graninge	2	—	2,700	450	13,500	3,150	12	
Österås	—	1	5,200	875	26,250	7,885	6	
Ledingeå	2	—	3,000	500	18,400	3,000	12	
Gransjö	—	1	3,000	500	18,000	3,000	3	
<i>Norra Ångermanlands fögderi.</i>								
Älgsjö	—	2	5,565	985	35,460	12,700	6	
Johannesfors	2	—	8,347	1,477	53,172	19,050	6	
Jernsta	1	—	8,862	1,477	53,172	14,897	6	
Dynäsfors	2	—	12,000	2,300	53,000	18,000	20	
Dynäs byamäns	1	—	2,500	600	11,500	4,800	6	
Östmarkoms	—	2	400	1,000	18,000	9,000	8	
Sörgällsta	—	2	8,000	2,000	36,000	15,000	10	
Elfbergs	1	—	2,000	400	7,500	3,200	4	
Käxeds	1	—	3,000	500	6,700	5,000	6	
Bergs	1	—	3,000	500	6,700	5,000	6	
Humps	1	—	2,800	550	11,000	4,000	4	
Inviksfors	2	—	12,000	2,300	53,000	19,000	11	
Törna	1	—	2,000	400	7,200	3,200	6	
Valla	—	2	6,000	1,200	216,000	9,000	6	
Siksfors	1	—	6,600	1,400	25,200	10,000	6	
Qvarnbäcks	2	—	12,000	2,300	43,000	16,000	11	
Edens	1	—	2,000	400	5,000	2,800	5	
Getbergs	1	—	800	150	2,700	1,500	6	
Kläpps	1	—	800	150	2,700	1,500	6	
Näske och Gladomsfors	4	—	16,471	4,641	88,673	26,967	25	
Bjåsta	—	2	21,645	5,039	156,896	47,540	25	
Drömmé	2	—	12,000	2,000	63,000	16,000	8	
Forsbro	2	—	13,000	2,166	68,229	17,328	8	
Aspeå	—	1	1,500	333	11,988	1,665	4	
Djupsjö	—	2	2,000	450	16,200	2,700	9	
Degersjö	—	2	2,500	620	22,320	3,720	9	
Oppsjö	—	2	1,800	450	16,200	2,700	4	
Fors	2	—	8,393	1,684	33,684	16,790	14	
Mo.	4	—	13,006	11,934	238,524	107,613	44	
Flerke	2	—	5,651	1,162	23,160	9,020	12	
Utanlandsjö	2	—	12,000	—	110,000	22,000	20	
Husoms	—	12	91,000	28,975	712,070	262,503	89	
<i>Medelpads fögderi.</i>								
Galtströms	7	—	5,998	1,323	31,928	9,097	6	
Matfors	—	18	184,564	69,340	1,485,000	459,927	145	

sedda statsändamål. Om dermed endast förstås den uppodlade jordens skyndsamma upparbetande och lägenheternas snara omföring till skatte, så vore allt väl bestämdt; men de flesta af de nybyggen, hvilka ega någon ansevärdare skogstillgång, hafva tyvärr blifvit föremål för sågverksegares och trävaruhandlandes spekulationer, och genom köp, som, enligt understuckna aftal, endast afse skogen, varda nybyggena åt desse senare överlättna. I afräkning å köpeskillingen blifva de nödiga husen uppförda, samt den föreskrifna åker- och ängvidden brådstörtadt med konstlade medel upptagen — den förra mången gång å mark, som varit lättast att bearbeta, ehuru till åker eljest föga lämplig; och sedan byggnads- och odlingskyldigheterna såmedelst måste anses vara fullgjorda, samt skattebref utfärdats, börjas skogsköfningen samtidigt med den öfriga nybyggesjordens återställande till de förre åborne, hvilka under tiden vanligen i vällefnad förstört köpeskillingen, och vid lägenheternas återtagande ofta sakna tillgång och förmåga att åt åkerns underhåll egna göd-

ning och vård. Följden häraf synes vara uppenbar. Det har redan inträffat att dylike nybyggesinnehafvare efter frihetsårens slut varit urständsatte att utgöra sina onera till staten; och om än Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande beredvilligt erkänner, att en eller annan sågverksegare, med nybyggenas bibehållande, åt deras rätta bebrukning egnat sorgfälligt tillsyn, befarar dock Eders Maj:ts Befallningshafvande, att en mängd af de på detta sätt tillkomna nyhemman skall måhända innan kort förfalla till skattevrak.

Skogsplanteringskassans inkomster under perioden hafva uppgått till:

år 1866	Rdr 6,363,47.
» 1867	» 2,035,95.
» 1868	» 12,869,23.
» 1869	» 14,598,07.
» 1870	» 22,178,81.

Summa R:dr 58,045,53.

Fortsättning af Tab. Litt. D. Uppgifter angående tillverkningen vid de större vattensågarna åren 1866—1870.

	Ramar.		Årligt medeltal för åren 1866—1870.					Anmärkningar.
	Dubbla.	Enkla.	Antal försågade timmer.	Tillverkning i tolf-ter plankor, battens och bräder.	Tillverkningen utförd i kubikfot.	Tillverkningsvärde R:dr R:mt.	Antal vid sågen selsatte arbetare.	
Sörfors	2	—	60,254	20,284	447,645	119,930	20	
Uddefors	—	2	20,299	4,962	143,223	33,680	30	
Norafors	—	2	2,900	820	16,200	4,350	6	
Fagervikens	—	2	7,985	1,569	55,762	16,475	10	
Indals	—	2	20,000	5,100	—	40,000	20	
Lindsjö	—	2	10,000	3,194	76,273	25,000	10	
Myssjö	—	2	2,000	320	8,328	2,000	4	
Oxsjö	—	2	3,000	700	—	6,150	5	
Sundsjö	—	1	2,000	500	—	4,100	2	
Sillre	—	4	15,000	3,500	—	31,000	15	
Norå	—	2	8,000	1,800	37,000	8,000	8	
Östanbäcks	—	1	11,000	2,400	—	23,000	8	
Bänglings	—	2	1,600	490	63,000	2,250	2	
<i>Södra Ångermanlands nedre fögderi.</i>								
Ramsås i Säbrå socken	2	—	10,640	1,649	39,560	15,060	55	
Sörgårdens	4	—	8,006	1,680	48,380	11,276	65	
Spilböle	—	2	4,860	1,375	25,900	6,320	45	
Utansjö	2	—	174	68	204	321	6	
Ramsås i Högsjö socken	3	—	5,984	1,534	4,600	9,545	9	
Storsela	1	—	921	238	715	1,400	3	
Hornäs	2	—	1,937	494	1,480	2,309	6	
Kramfors	4	—	17,891	8,156	147,576	58,110	30	
Bollsta	4	—	37,448	13,450	344,600	116,900	45	
Angsta	2	—	8,400	1,200	3,650	10,800	4	
Forseds	2	—	8,500	1,200	3,000	9,600	4	
Björkä	2	—	30,039	7,237	167,787	85,887	10	
Gålsjö	2	—	9,011	1,192	40,348	13,449	13	
Lo	4	—	24,000	4,000	135,000	50,000	35	
Summa	91	77	880,471	249,063	5,744,757	1,968,674	1,114	

Skogsstatens personal i länet utgöres, utom den år 1866 af Gefleborgs och Jemtlands län tillsatte skogsinspektören af fyra jägmästare med hvar sitt revier, 2 i Medelpad och 2 i Ångermanland. Den bevakande personalen, som består af 13 kronojägare, synes vara för behovet tillräcklig, att döma af de få och obetydliga olagliga afverkningar, som under perioden förekommit, och af hvilka de flesta varit att tillskrifva snarare bristande kännedom om gränserne emellan de serskilda skogsskiftena, än något begär att göra ingrepp i annans rätt.

Vid Sillre *skogsskola*, som förestås af jägmästaren i Medelpads norra revier, biträdd af en skogsrättare, hafva under perioden utexaminerats 49 skogslärlingar, af hvilka någre blifvit befordrade till kronojägare och de öfrige till större delen hos enskilde skogsegare vunnit anställning såsom bevakare, förmän vid virkesutdrifning, faktorer m. m. Samtliga eleverne hafva i egenskap af frilärlingar uppburit stipendier; och vanligen har ett dubbelt större antal sökt inträde, än som vid skolan kunnat antagas. Lärokursen har författningsenligt börjat den 1 Oktober hvarje år och avslutats i midten af derpå följande Juni månad.

Tjärubräkning idkas fortfarande endast i ringa mån. Exporten under perioden från Hernösands tullkammare har utgjort 2,231 centner, och sålunda varit betydligt mindre än under förra perioden.

Tabb. N:ris 5 och 6. I afseende å antalet *dödade rofdjur* och af *rofdjur dödade husdjur* hänvisas till tabb. N:ris 5 och 6.

Tabb. N:ris 7a o. 7b. **D. Bergs- och brukshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk.** Oaktadt de många och jemväl temligen höga och vidsträckta berg, som inom länet förefinnas, är det dock fattigt på malm, så att för samtliga länets jernverk malm och för åtskilliga af dem jemväl tackjern måste hemtas från mellersta Sverige. Att under sådana förhållanden jernverksrörelsen här skulle kunna intaga någon framstående plats, är icke att vänta. Också handhafves den i allmänhet såsom bihang till sågverken. Såsom ett önskningsmål har man väl hört framställas upprättandet, om icke på annat sätt, medelst association, af ett valsverk och än mera i förening dermed ett bessemer-

verk, till hvars kolbehof affallen från sågverken anses lemna mera än tillräcklig tillgång; men något verksamt steg till uppnäendet af detta mål har dock allt hitintills icke afhörts, och numera torde större svårigheter än förr möta, sedan en del jernverk i andre delar af riket, i följd af det stegrade priset å kol, börjat kontrahera med åtskillige sågverksegare inom länet att af dem få sitt kolbehof fylldt medelst affall från sågarna.

I afseende å i gång varande *stångjernsverken* inom länet är att märka, att ett af de i förra berättelsen omförmälda, det vid *Vestanå* i Stigsjö socken, blifvit nedlagdt, hvaremot ett nytt blifvit anlagdt vid *Sund* i Medelpad, hvadan antalet är desamma, som under föregående period, eller 17.

Masugnarnes antal är jemväl detsamma som år 1865, nemligen fem; men en, vid Utansjö, har under sista året ej varit i gång.

Det vid *Petersberg* i närheten af Sundsvall förut bedrifna manufakturverk har numera upphört. Deremot har den invid samma stad anlagda *Mohögs mekaniska verkstad* under perioden betydligt utvidgat sin verksamhet.

Exporten af jerneffekter har enligt tullkammarnes uppgifter utgjort från Hernösands tullkammaredistrikt:

	År 1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
stångjern, centner	33,195.	19,728.	13,969.	27,522.	24,693.
tackjern	—	704.	13,120.	—	7,128.

och från Sundsvalls tullkammaredistrikt:

	År 1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
stångjern, centner	34,010.	52,103.	52,140.	38,147.	46,192.

Beträffande de inom länet anlagda *mjölqvarnar*, om hvilkas antal icke någon uppgift kunnat lemnas, anser sig E. K. M:ts Befallningshafvande böra nämna att förutom så kallade svaltqvarnar, hvilka förekomma snart sagdt i hvarje by, och å hvilka husbehofsmälden besörjes, endast ett obetydligt antal större qvarnar inom länet förefinnas.

I öfrigt torde här förtjena omnämnas, att vid Torpshammars bruk i Medelpad blifvit af ett för sådant ändamål bildadt bolag anlagd en träpappersmassfabrik, hvilken dock ännu vid periodens slut icke börjat sin tillverkning.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. I samtliga förut afgifna femårsberättelser har kommunikationsanstalternas mindre tillfredsställande skick utgjort ett stående ämne för E. K. M:ts Befallningshafvandes beklagande, och deras upphjelpande städse framhållits såsom ett af de viktigaste medlen för tillgodogörandet af de ovedersägligen rika råämnena, hvaraf länet är i besittning. Tyvärr finnes ingen anledning att derifrån nu göra något undantag, enär detta län, i likhet med det öfriga egentliga Norrland, ännu helt och hållet är i saknad af jernvägar, hvilka öfverallt der de framdragits i rikets öfrige delar, visat sig vara mäktiga att i alla riktningar framkalla nytt lif och uppdrifva näringarna till en förut icke anad höjd. De långa afstånden och de nuvarande samfärdsmedlens bristfällighet göra dock behovet af jernvägar häruppe ännu oundgängligare, än i rikets sydligare delar, och det är först sedan dessa kraftiga häfstänger kommit Norrland till godo, som dess industriella utveckling kan vara att motse och för-

hoppas. Men äfven ifråga om de befintliga landtkommunikationerna torde detta län fortfarande kunna framhållas såsom ett af de mest vanlottade, till bevis hvarom endast torde behöfva nämnas: de många färjsunden, som sakna broar; mängden af brådstupe, krokige och lifsfarlige backar, hvilkas omläggningar fordra kostnader, för hvilka både kommunerna och staten rygga tillbaka; de flere hvarandra angränsande trakter, hvilkas innevånare, i brist på farbare vägar, icke utan många miles omväg, kunna inbördes sammanträffa, och den omständighet, att till och med den allmänne, flitigt trafikerade landsvägen emellan länets båda städer Hernösand och Sundsvall är behäftad med ett färjsund vid Fjäl samt åtskillige brante och serdeles svåre backar, hvilkas omläggning, ehuru ifrågaställd och föreslagen redan år 1839, likväl ännu icke, i saknad af medel, kunnat komma till verkställighet. Tacksamt hafva likväl länets innevånare att erkänna rika anslag till trenne under perioden fullbordade nya kommu-

nikationsleder, nemligen: 1) 253,000 r:dr till den redan år 1864 påbörjade kanaliseringen och chaussé-anläggningen emellan Sundsvall och Bräcke i Jemtland; 2) 76,250 r:dr till landsvägens utsträckning från Ramsele sockens gräns genom Fjellsjö och Bodums socknar till Tåsjo sockens kyrka, hvarest tillföre ingen väg befunnits; och 3) 40,000 r:dr till fortsättning af häradsvägen från Björna sockens kyrka till Vesterbottens län, hvars lappmarker derigenom blifvit beredde en länge efterlängtd samfärdsel med Örnsköldsviks handelsplats; hvarjemte ett annat för detta län viktigt företag, som äfven kan sägas hafva kommit till stånd, ehuru vid periodens slut ännu icke påbörjadt, är den i förra berättelsen omförmälda kommunikationsleden emellan Sollefteå och Norge, till hvars påbörjande inom Jemtland Eders Kongl. Maj:t medelst nådigt beslut af den 18 November 1870 beviljat anslag.

I öfrigt hafva under perioden bidrag af statsmedel beviljats till följande mindre väganläggningar inom länet:

från lastageplatsen vid Stöde sjö till allmänne landsvägen 4,000 r:dr.
 samt emellan Näsäkers gästgifvaregård i Lidens socken och Nordantjäls skjutsstation i Ramsele socken 4,600 »

Antalet *färjor* är detsamma, som i förra berättelsen finnes uppgifvet.

Då användandet af ett dylikt alltid betungande kommunikationsmedel visat sig vara förenadt med serdeles svårigheter vid öfverfarten ofvanför Sollefteå af den strida Ångermanelfven hafva gång efter annan ansöknings skett om bidrag af statsmedel till uppförande der af en bro, hvartill plan och kostnadsförslag blifvit uppgjorda, utan att dock allmänhetens önskan i detta afseende ännu lyckats vinna uppfyllelse.

Vid en jämförelse af det sammanlagda måtalet af samtliga allmänne vägarne inom länet, sådant det finnes uppgifvet i tab. N:o 8 och vid förra periodens utgång, visar sig en tillökning af icke mindre än omkring 55 mil. Då summan af under perioden fulländade nye vägar emellertid uppgifves till endast 25½ mil får man väl antaga, att den i allt fall kvarstående skiljaktigheten af 30 mil är att tillskrifva något förbiseende vid senaste berättelsens afgifvande. Att ett dylikt förbiseende då egt rum framgår jemväl tydligt deraf, att i den vid förra berättelsen fogade hithörande tabell längden af allmänne landsvägarne inom länet uppgifves till 4 mil mindre än summan af de med skjutsstationer försedde dylike vägar. Af nu bilagda tab. N:o 8 visar sig deremot att samtliga allmänne landsvägar inom länet äro med dylika stationer försedde, med undantag allenast af en sträcka af ½ mil i Medelpad. Enligt samma tabells utvisande är jemväl vid 76 af länets 80 gästgifvaregårdar skjutsentreprenad inrättad. Att ett sådant resultat icke kunnat i dessa glest bebyggda trakter vinnas utan uppoffring från statens sida, är uppenbart. Också har af anslaget till lättnad i skjutsningstungan till skjutslag inom länet utgått:

År 1866	21,371 r:dr	40 öre.
» 1867	10,187 »	03 »
» 1868	13,778 »	98 »
» 1869	13,435 »	31 »
» 1870	14,043 »	40 »

eller tillhoppa under perioden 72,816 r:dr 12 öre.

För Medelpad har fastställts ny skjutsreglering, hvilken dock icke kommer att träda i verkställighet förr än vid nu gällande entreprenadkontraktens utgång, eller vid slutet af år 1874.

I afseende å *kronobrefbäringen* och *postföringen* återopas senast afgifna berättelse.

Sjökommunikationerna, för hvilka rika utvägar inom länet förefinnas, tillvexa ock år från år, såväl efter kusterna, som å elfvarna och sjöarne i det inre af länet. Till de i förra afseendet i senaste berättelsen uppräknade ångbåtar, af hvilka tvenne, "Njord" och "Chapman", under periodens två sista år utsträckt sina resor till rikets sydligare kuststäder äfvensom Köpenhamn, men de öfrige fortfarande trafikera samma linier som förut, hafva under perioden ytterligare tillkommit dels ett större ångfartyg, "Vesternorrland", för trafiken emellan länets båda städer och Stockholm, och dels en mindre ångbåt "Fyris", som ombesörjt trafiken emellan Hernösand och Örnsköldsvik, med anlöpande af åtskilliga kusthamnar. Mellan Sundsvall och Sollefteå gör ångaren "Svartvik" resor tvenne gånger hvarje vecka, och tvenne nye ångbåtar "Castor" och "Ran" underhålla daglig förbindelse mellan Hernösand och åtskilliga hamnar vid Ångermanelfven. Ett serskildt bolag med fyra mindre ångbåtar har jemväl bildat sig för att biträda seglande fartyg med bogsering uppför och utför Ångermanelfven. Till sist har ock en mindre ångslup sedan år 1868 underhållit förbindelsen emellan Hernösand och åtskilliga i närheten af samma stad vid Ålandsfjärden belägne byar; och dessutom hafva de flesta sågverk af någon betydighet förskaffat sig en eller flere ångslupar till bogsering af timmerflottor.

Följande nya *kusthamnar* hafva under perioden tillkommit:

Nyhamn i Njurunda socken.

Essviken i d:o.

Alvik å Alnön.

Nyvik å d:o.

Karlsvik å d:o.

Ortviken i Sköns socken.

Östrand i Timrå d:o.

Bölestrand i d:o d:o.

Sandö i Bjerträ d:o.

Locknö i d:o d:o.

Väja i Ytterlännäs d:o och

Svanö i Gudmundrå d:o.

Af dessa och de i föregående berättelse omförmälda kusthamnar hafva följande erhållit *taxor* å grundpenningar och hamn-afgifter för sig fastställda, nemligen:

Nyvik i Bjerträ socken, enl. Kgl. brevet den 15 Dec. 1865.			
Skönvik i Sköns d:o » d:o »	5 Okt.	1867.	
Söråker i Hässjö d:o » d:o »	14 Aug.	1867.	
Sandviken i Bjerträ d:o » d:o »	17 Juli	1868.	
Sandö i d:o d:o » d:o »	20 Okt.	1868.	
Locknö i d:o d:o » d:o »	4 Dec.	1868.	
Östrand i Timrå d:o » d:o »	9 April	1869.	
Ortviken i Sköns d:o » d:o »	10 Maj	1869.	
Essviken i Njurunda d:o » d:o »	31 Mars	1870.	
Karlsvik å Alnön » d:o »	22 Juli	1870.	
Nyvik å d:o » d:o »	29 Sept.	1870.	
Svanö i Gudmundrå socken » d:o »	29 Sept.	1870.	
Alvik å Alnön » d:o »	29 Dec.	1870.	

Dessutom hafva nya taxor blifvit under perioden fastställda: för öfverfarten å Nordantjäls bro, enligt Kongl. brevet den 1

Juli, för genomfarten af Hernösands kanal den 29 September och för färjrodden emellan Rådöms by och Hellgums kyrka den 3 November, allt år 1870.

Hvad angår *fynar* och *sjömärken* samt *lotsväsendet* är förhållandet enahanda med förra perioden.

I afseende å *postväsendet* är ingen annan förändring att omförmäla, än att befordringen af passagerare med postdilignser utsträckts till Hernösand och att en ny poststation år 1869 inrättades vid Fjäl i Hässjö socken.

Telegrafväsendet har så tillvida utvecklats att tvenne nya privatstationer af fjerde klassen under perioden inrättats den ena år 1869 i Sollefteå och den andra år 1870 i Bjästa i Nätra socken. Då det torde vara af intresse att erfara, huru anlitaandet af dessa inrättningar år från år tilltager, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med ledning af Telegrafstyrelsens årliga be-

Tab. Litt. E. rättelser uppgjort nedanstående tab. Litt. E öfver antalet af de vid stationerna inom länet expedierade telegram jemte influtna portoafgifter.

Tab. N:o 9a och 9b. *Sjöfart* och *handel*. Sjöfartens utveckling under perioden visas af tab. N:o 9a. Dessutom hafva från städernas tullkammare, angående antalet ankomna och afgångna fartyg in-

Tab. Litt. F. fordrats de uppgifter, som innehållas i tabell Litt. F.

För tullkammarnes *uppbörd* under perioden redogöres i följande tabell:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
Hernösands tullkam- narnes uppbörd har utgjort... R:dr R:mt	101,078 ⁰⁴	92,958 ¹⁷	100,441 ²⁰	140,938 ⁷⁴	138,735 ⁰⁶
Sundsvalls d:o d:o	214,172 ⁹⁵	199,983 ⁸⁶	292,761 ⁹⁶	330,135 ¹⁶	396,435 ⁷⁶
Summa	315,250 ⁹⁹	292,942 ⁰³	393,203 ¹⁶	471,073 ⁹⁰	535,170 ⁸²

Att jemväl *skeppsbyggeriet* inom länet under perioden betydligt gått framåt, visar sig af följande uppgifter å antalet nybyggda fartyg:

År 1866	7 fartyg om	801,5 nyläster.
» 1867	9 » »	1,012 »
» 1868	9 » »	794,5 »
» 1869	9 » »	1,055,5 »
» 1870	12 » »	1,288,5 »

eller tillhopa under perioden 46 fartyg om 4,952 nyläster, hvilket visar en tillökning mot förra perioden af omkring 100 procent såväl i antal som drägtighet.

Under perioden hafva vid länets kuster endast tvenne *strandningshändelser* inträffat; båda år 1866, den ena den 7 September vid grundet Sångarn, der skonerten "Föreningen" från Helsingland stötte och blef vrak, och den andra natten emellan den 27 och 28 Oktober, då engelska skeppet "Essequibo" strandade vid så kallade Refhällan och likaledes blef vrak. Något menniskolif gick icke vid någotdera tillfället förloradt.

Tab. Litt. E.

Ankomna och afsända telegram.

	Sundsvall.			Hernösand.			Örnsköldsvik.			Nyland.			Sollefteå.			Bjästa.			Summa porto R:dr.	Deraf till- faller Sverige.	
	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.	Ankomna.	Afsända.	Porto R:dr R:mt.			
År 1866	9,330	10,657	18,132,86	5,254	5,815	10,505,18	1,402	1,943	2,567,45	1,320	1,513	1,316,86	—	—	—	—	—	—	—	32,592,35	25,546,77
» 1867	10,617	12,011	22,393,55	6,437	7,362	12,605,10	1,755	2,329	3,417,45	1,394	1,489	1,291,62	—	—	—	—	—	—	—	39,707,72	30,737,43
» 1868	10,821	12,546	22,945,66	6,434	7,020	11,760,44	1,840	2,421	3,464,71	1,377	1,704	2,613,88	—	—	—	—	—	—	—	40,784,69	31,694,51
» 1869	13,116	14,827	28,607,32	6,736	7,691	13,645,40	1,991	2,910	4,241,69	1,446	1,618	2,695,18 ¹⁾	673	879	651,53	—	—	—	—	49,841,12	37,534,61
» 1870	13,993	15,004	31,177,07	8,094	8,908	15,906,17	1,985	2,702	4,117,26	1,536	1,739	3,491,64	1,382	1,671	1,302,50 ²⁾	254	390	299,66	56,294,30	41,259,51	
Jemförelse år 1865	7,854	9,207	18,917,42	4,840	5,315	9,714,44	1,170	1,654	2,298,81	587	677	602,67	—	—	—	—	—	—	—	31,533,34	24,382,43

¹⁾ under 6 månader. — ²⁾ under 5 mån. 10 dagar.

Tab. Litt. F.

	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.	
	Fartygens		Fartygens		Fartygens		Fartygens		Fartygens	
	antal.	nyläster.	antal.	nyläster.	antal.	nyläster.	antal.	nyläster.	antal.	nyläster.
Hernösand.										
Af förpassade fartyg hafva ankommit	92	4,407,5	93	4,563,5	84	4,675,5	127	6,421,5	115	5,619,5
» » » afgått	55	1,502,5	52	1,370,5	47	931,5	54	1,426,0	74	1,779,5
» förpassningsfria hafva ankommit	569	10,045,0	545	8,291,0	598	11,440,0	778	7,733,0	507	6,333,5
» » » afgått	589	12,301,5	576	10,839,0	631	14,506,0	743	14,250,0	455	8,356,0
Sundsvall.										
Af förpassade fartyg hafva ankommit	133	4,789,0	121	5,241,0	127	6,149,0	168	7,783,0	175	7,823,0
» » » afgått	47	1,852,0	47	1,622,0	44	2,667,0	118	3,231,0	151	3,594,0
» förpassningsfria hafva ankommit	105	3,545,0	84	2,297,0	122	3,407,0	97	3,020,0	94	2,302,0
» » » afgått	67	968,0	60	1,222,0	53	1,104,0	69	1,992,0	100	2,098,0

Antalet *handlande* och deras *betjening*, sådant det i tab. N:o 9 b finnes angifvet, utvisar någon minskning i städernas handelsidkande, men för landsbygden en ytterligare betydlig tillökning. Med hänseende till det menliga inflytandet den här i länet alltför vidsträckt landthandeln visat sig ega å befolkningens moralitet och ekonomiska ställning, hvilken än ytterligare förvärras af den mängd så kallade "profryttare", som åt allmogen enträget utbjuda sitt pråliga, men ofta värdelösa kram, är det hugnande att bemärka, hurusom en håg att göra sig oberoende af landthandeln synes hos allmogen börja vinna insteg, att döma af de icke få under perioden bildade så kallade *hushållsföreningar* eller

bolag för gemensamma inköp af lefnadsförnödenheter och försäljning deraf för gemensam räkning.

Bränvinsbränning har icke under perioden inom länet utöfvats.

Något *bränvins-utminuteringsställe* å landsbygden har icke under perioden funnits, och *utskänkningsrätt* utom städerna och köpingen, finnes numera endast för gästgifvaren å Hallsta i Sollefteå socken.

För beloppet af influtna bränvinsförsäljningsafgifter redogöres i nedanstående tab. Litt G.

Tab. Litt. G

I afseende å *marknaderne* inom länet återopas förra berättelsen.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:ris 10 a o. 10 b. Tab. N:ris 10 a och 10 b utvisa förhållandet med hemman och jordlägenheter å landet samt jordområden och egendommar i städerna, äfvensom för dessa senares taxeringsvärden.

Något hemman inom länet har icke under perioden ur ödesmål upptagits.

Å hemman, som blifvit från krono till skatte omförda, lemnas uppgift i följande tabell:

	Skatteköpta.	Utan lösen till skatte omförda nybyggen under frihetsår.	Summa mantal.
År 1866	130880	83	847163
» 1867	13	1173140	1173443
» 1868	240	12735210	12735450
» 1869	16	127000	137016
» 1870	37	1024	1061
Summa	140880	553147880	5621247016

Afvitringsarbetet, för hvars fortgång under förevarande period, Tab. Litt. H. riod lemnas redogörelse i tab. Litt. H, är numera afslutadt,

efter att hafva pågått sedan 1824. Till upplysning om dess resultat har å Landskontoret uppgjorts nedanstående tab. Litt. I.

Tab. Litt. I

Enligt hvad utvisas af tab. N:o 11, har under perioden en Tab. N:o 11 areal af 1,521,613 qv.-ref undergått laga skifte. Kostnaderne härför beräknas i arvoden till förrättningsmännen till 287,997 r:dr och öfriga beräknade utgifter till 104,954 r:dr. Härförutom kunna kostnaderne för kartors och handlingars lösen, egodelningsrättens sammanträden, tidspillan m. m. antagas uppgå till 10 å 12 % af förstnämnda summa. Utflyttningshjälp i följd af laga skiften har utgått med nedannämnda belopp:

År 1866	r:dr 9,500,00.
» 1867	» 2,812,50.
» 1868	» 2,737,50.
» 1869	» 1,912,50.
» 1870	» 2,312,50.

Summa r:dr 19,275,00.

Antalet af under perioden beviljade jordafsöndringar för evärdlig tid utgör 27.

För kronouppbörderna redogöres i tab. N:o 12.

Tab. N:o 12.

6. Politi.

Under femårsperioden har nämnden för ordnandet af prester- och skapets inkomster fullbordat sitt uppdrag, så att lönereglerings-

förslag för samtliga pastorat inom länet blifvit afgifna, ehuru vid periodens slut ännu icke alla vunnit fastställelse.

Tab. Litt. G.

Bränvinsförsäljnings-afgifter.

	Debiterade						Fördelade till											
	i städerna.		å landet.		Summa R:dr R:mt.		afkortning och anordning.		städerna.		socknarna.		hushållnings-sällskapet.		landstinget.		Summa R:dr R:mt.	
År 1866	20,270	85	2,001	—	22,271	85	49	40	12,145	27	1,192	20	4,442	49	4,442	49	22,271	85
» 1867	20,396	63	3,316	—	23,712	63	3,419	12	10,190	48	1,985	63	4,058	70	4,058	70	23,712	63
» 1868	16,777	37	2,837	28	19,614	65	39	22	10,016	28	1,693	97	3,915	09	3,915	09	19,614	65
» 1869	16,843	57	1,296	55	18,140	12	36	27	10,085	93	776	78	3,620	57	3,620	57	18,140	12
» 1870	32,712	49	1,572	51	34,285	—	68	16	19,588	39	941	75	6,843	35	6,843	35	34,285	—
Summa	107,000	91	11,023	34	118,024	25	3,612	17	62,056	35	6,595	33	22,880	20	22,880	20	118,024	25

Undervisningsväsendet. Vid Hernösands högre elementarläroverk uppgick lärjungarnes antal vid slutet af vårterminen 1870 till 189, vid Sundsvalls lägre femklassiga läroverk till 107, samt vid Örnköldsviks lägre tvåklassiga elementarläroverk till 21.

På sätt i förra berättelsen anmärktes utgöres lärarepersonalen vid folkskolelärareseminariet i Hernösand af rektor och tre adjunkter, äfvensom lärare i teckning, musik och sång, gymnastik och vapenföring samt trädgårdsskötsel; och har under periodens lopp utexaminerats följande antal elever, nemligen:

år 1866	ingen.
» 1867	15.
» 1868	11.
» 1869	12.
» 1870	10.

eller tillhoppa 48, då deremot under förra perioden antalet utexaminerade uppgick till allenast 28.

Folkskoleväsendet. Vid 1870 års utgång funnos inom länet 38 fasta folkskolor, 40 flyttande och 32 småskolor, eller tillsammans 110 folkundervisningsanstalter.

Beloppet af influtna folkskoleafgifter har utgjort:

år 1866	r:dr 17,837,27.
» 1867	» 18,158,40.
» 1868	» 16,571,57.
» 1869	» 16,614,71.
» 1870	» 14,816,79.

Summa r:dr 83,998,74.

Till förhöjning af folkskolelärares löner och småskolors underhåll har af statsmedel under perioden utgått ett sammanlagdt belopp af 19,604 r:dr 33 öre.

Utom de i förra berättelsen omförmälda *söndagsskolor*, hvilka under perioden fortfarande uppehållits, har under år 1870 af stadsfullmäktige i Hernösand inrättats en *slöjdskola för gossar*, hvilken varit flitigt besökt och med förtroende omfattats.

Slöjdskolan för flickor i förening med *barnhemmet* derstädes har under perioden vunnit ytterligare utvidgning. Vid 1870 års början utgjorde inrättningens kapitalfond, som hufvudsakligen tillkommit genom donationer af ädelsinnade kvinnor, 8,836 r:dr, och utgifterna under året, hvilka bestrids af ränta å utlånta medel samt bidrag af fattigvårdsstyrelsen och enskilda personer, hafva uppgått till omkring 2,000 r:dr, i hvilken summa ingått underhållet för inrättningens fastighet. Antalet barn, som å barnhemmet under perioden njutit underhåll och undervisning har under periodens serskilda år varierat emellan 12 och 16.

Jemväl i Sundsvall har blifvit inrättadt ett *barnhem*, der 30 flickor erhålla vård och uppfostran och hvilken inrättning helt och hållet är grundad på frivilliga bidrag.

I Sundsvalls *slöjdskola för flickor* har af en lärarinna meddelats undervisning:

år 1866	åt	62.
» 1867	»	80.
» 1868	»	50.
» 1869	»	42.
» 1870	»	34.

eller åt tillhoppa 268 flickor.

Enligt beslut af 1867 års landsting öppnades den 1 Juli 1868 i Hernösand *en skola för döfstumma*, hvarrest undervisningen bestrides af en lärare, som tillika är skolans föreståndare, med biträde af en husmoder. Landstinget anlog till denna inrättning för första året 2,800 r:dr och för hvarje af de följande åren 2,200 r:dr. Från och med 1869 har skolan dessutom åtnjutit ett årligt statsbidrag af 100 r:dr för hvarje elev; hvarförutan eleverna, hvilkas antal första året utgjorde 10 och vid 1870 års utgång 14, skulle betala en årlig afgift från och med 25 till 100 r:dr, enligt bepröfvande af styrelsen, som utgöres af 4 ledamöter, af hvilka landstinget utser 3 och Hernösands konsistorium den fjerde; varande efter periodens utgång 4 elever

Tab. Litt. H.

Afvittringsarbetet.

År	Egor.				Egor i kvadratref.						Utstakade rå- eller skifteslinier i fot.	Mantal avvittrade och skattlagda.			Antal avvittrade.			
	Affattade.				Använda åt gamla hemman, torp och lägenheter.			Afsatta som öfverloppsmarker.				Gamla hemman.	Nybyggen.	Kronatorp.	Öfverloppsmarker.			
	Inrättningsjord.	Afrottningsjord.	Impedimenta.	Summa.	Inrättningsjord.	Afrottningsjord.	Impedimenta.	Summa.	Inrättningsjord.	Afrottningsjord.						Impedimenta.	Summa.	
År 1866	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 1867	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 1868	300	280	—	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 1869	297	—	—	297	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 1870	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	597	280	—	877	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Anm. I ersättning för mistad stockfångst har Ledingeå sågverk tilldelats 6 st. kronöfverloppsmarker inom Edsele och Ramsele socknar, innehållande tillsammans 38,033 qv.-ref, hvaraf 5,313 äro impedimenta; Lo och Kramfors sågverk hafva likaledes tilldelats 13 st. öfverloppsmarker inom Ramsele, Fjellsjö och Junsele socknar, eller en areal af 246,368 qv.-ref, hvaraf 51,467 äro impedimenta.

Följande egoutbyten hafva under femårsperioden verkstälts, nemligen mellan Bergsjö, Hof och Malma, mellan Degersjöberg och Lindom, mellan Nordsjö, Rörtjern och Mellansjön i Anundsjö socken, samt mellan Löfsjö och Ottmyren i Skorpeds socken. Undersökning af kronan förbehållna impedimenta har verkstälts inom Pengsjö och Bergsjö i Anundsjö och Grundsjö by i Gideå socken. Med år 1869 afslutades alla avvittringsgörömlen inom länet.

efter afslutad kurs utskrifna och ett lika antal i dessas ställe intagna. Kosthållningen, som är gemensam för föreståndaren, husmodren och eleverna, bestrides medelst entreprenad och beräknas för året uppgå till omkring 3,000 r:dr. Föreståndarens årliga kontanta lön bestämdes för de första åren till 800 r:dr och husmodrens arvode till 100 r:dr, men dessa aflöningar hafva efter periodens utgång blifvit förhöjda med 200 r:dr för föreståndaren och 100 r:dr för husmodren.

Från *navigationsskolan* i Hernösand har under perioden utexaminerats det antal elever, som finnes upptaget i efterföljande tabell Litt. K.

Tab. Litt. K.

För *landbruksskolan* å Nordvik samt *skogsskolan* i Sillre är redogörelse här ofvan lemnad.

Rättsväsendet och fängvården. Under femårsperioden har någon förändring i länets indelning i domsagor icke egt rum.

Tab. Litt. I.

Tablå utvisande resultaten af den år 1824 påbörjade

Fögderi.	Krononybyggen.										Kronotorp.														
	Frihetsår.	Antal.	Mantal.	Areal.						Inträd enligt Kungl. förordn. d. 23 Juli 1869.		Frihetsår.	Antal.	Areal.						Inträd enligt Kungl. förordn. d. 30 Juli 1869.					
				Dugliga egor.		Impedimenta.		Summa.		Kronotionde.	Ordinarie ränta.			Dugliga egor.		Impedimenta.		Summa.		Kronotionde.	Ordinarie ränta.				
				Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.					Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.			R:dr R:mt.	R:dr R:mt.		
Medelpads	646	16	71 $\frac{1}{2}$	18,823	30,5	26,521	23,5	45,345	22	174,56	509,66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Södra Ångermanlands Nedre ...	593	19	8,1 $\frac{34}{57}$	20,593	12	14,590	8	35,183	20	237,32	613,97	56	2	208	10	34	10	242	20	1,87	8,21	—	—	—	—
” ” Öfre	5,968	148	114 $\frac{1}{2}$	287,841	1	192,018	2,6	479,859	3,6	2,803,15	8,072,03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Norra ”	2,936	68	50 $\frac{1}{2}$	126,637	18,9	104,325	12,85	230,962	31,75	1,334,85	3,565,41	28	1	126	4	11	14	137	18	—	4,56	—	—	—	
Summa	10,143	251	181,1 $\frac{1}{2}$	453,895	30,4	337,455	14,95	791,351	13,35	4,549,88	12,761,07	81	3	334	14	45	24	380	6	1,87	12,77	—	—	—	

S a m m a n d r a g.

Krononybyggen.....	
Kronotorp	
Ökeskatter.....	
Öfverloppsmarker.....	
	Summa

P r i v i l e g i e r a d e s t o c k f ä n g s t e n .

S å g v e r k e n s			P r i v i l e g i e b e s l u t e t .				Antal trån.	Stubböresafgift.
belägenhet i		Namn.	Myndighet.	Meddeladt				
fögderi.	socken.			år.	mån.	dag.		
Södra Ångermanlands Nedra	Gudmundrå	Lo och Kramfors.....	Kongl. kammar- och kommerskollegium	1744	Nov.	24	8,000	1,500,00
” ” ”	Viksjö	Vestanå	D:o	1807	Aug.	4	418	15,94
” ” Öfra	Långsele	Från Ledinge till Forse förflyttade	D:o	1758	April	12	2,500	468,75
Norra Ångermanlands	Mo	Mo.....	D:o	1759	Dec.	19	800	94,75
				1799	Maj	28	716	
			Summa				12,434	2,079,44

Medelst nådigt bref af den 8 April 1870 har E. K. M:t fastställt förnyad reglering af magistraten och rådhusrätten i Hernösand; men denna reglering har ännu vid periodens utgång icke kommit till stånd. I sammanhang härmed torde böra nämnas, att enligt nådigt bref af den 16 Mars 1869 E. K. M:t förklarar, att stadgandet i 9 kap. 1 § Ärfdabalken angående rättigheten för borgmästare och råd att utse boupptecknings- och arfskiftesmän upphört att gälla i afseende å bouppteckningar och arfskiften i Hernösands stad.

För antalet å länshäktet intagne fångar redogöres i nedanintagna tabell Litt. L.

Tab. Litt. L.

Under de missväxtår, som under perioden inträffade, uppgick fångantalet vid serskilda tillfällen ända till närmare 100 procent utöfver antalet celler, hvilket föranledde fångvärdsstyrelsen att på länsstyrelsens hemställan förordna om afsändande till andra länshäkten af det antal fångar, som här icke kunde utan stora svårigheter inrymmas. Om äfven under vanliga för-

samt 1869 avslutade afvittringen i Vesternorrlands län.

Ö kes k a t t e r .											Ö f v e r l o p p s m a r k e r .														
Frihetsår.	Antal.	Mantal.	A r e a l .				Inträd enligt Kungl. förordn. den 23 Juli 1869.		Kronotonde.	Ordinarie ränta.	Antal littererade kronomarker.	Uppskattad årlig afverkning i trä.	Till sågverken anslagna för privilegierad stockfångst.		Kronan ännu disponibla.		Indelade till kronoparker.		A r e a l .						
			Dugliga egor.		Impedimenta.		Summa.	R:dr R:mt.					R:dr R:mt.	Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.	Dugliga egor.	Impedimenta.	Summa.	
			Tunnland.	Kappland.	Tunnland.	Kappland.																			Tunnland.
280	20	7 $\frac{1}{2}$	21,721	26,9	20,129	16,1	41,851	11	213,50	549,68	14	30,214	—	—	—	—	60,475	29	39,913	4	20,562	25,5	60,475	29,5	
40	9	1 $\frac{1}{2}$	4,264	2,2	3,725	23,35	7,989	25,55	30,62	93,61	1	204	2,098	6	—	—	—	—	1,715	9	382	29	2,098	6	
264	28	7 $\frac{1}{2}$	21,799	21,2	31,136	25,8	52,936	15	165,64	537,16	53	20,089	57,126	2	60,836	18	—	—	87,074	5	30,888	15	117,962	20	
334	26	9 $\frac{1}{2}$	23,471	23,3	36,964	9,53	60,436	0,83	58,96	677,31	41	22,669	60,307	18	2,765	30	67,209	29	89,456	12	40,827	1	130,283	13	
918	83	26 $\frac{1}{2}$	71,257	9,6	91,956	10,78	163,213	20,38	468,72	1,857,76	109	73,176	119,531	26	63,602	16	127,655	26	218,158	30	92,661	6,5	310,820	4,5	
10,143	251	181 $\frac{1}{2}$	453,895	30,4	337,455	14,95	791,351	13,35	4,549,88	12,761,07	17,310,95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
84	3	—	334	14	45	24	380	6	1,87	12,68	14,55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
918	83	26 $\frac{1}{2}$	71,257	9,6	91,956	10,78	163,213	20,38	468,72	1,857,76	2,326,48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	109	—	218,158	30	92,661	6	310,820	4,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,145	446	207 $\frac{1}{2}$	743,616	20	522,118	23,73	1,265,765	12,23	5,020,47	14,631,51	19,651,98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Årlig inträd sedan frihetsåren förflutit.

Anmärkingar.

Hvarje nybygge om ett helt mantal åtnjuter i medeltal 55 frihetsår samt innehar 4,376 tunnland, deraf 2,500 tunnland dugliga egor. De gamla hemmanen tillagde ökeskatter äro efter helt mantal tilldelade 6,159 tunnland samt åtnjuta i medeltal 34 $\frac{1}{2}$ frihetsår. Afvittringen har öfvergått 1,265,766 tunn- 12,23 kappland samt kostat statsverket 338,082 r:dr 19 öre, utom värdet af 2,047 tunnor korn till nybyggares understöd, motsvarande omkring 30,705 r:dr, samt för kronomarkernas uppskattning 8,354 r:dr 48 öre eller tillsammans 377,141 r:dr 67 öre r:mt.

T i l l d e l n i n g a r .													S a m m a n d r a g .			
För antal trä.	K r o n o n y b y g g e n .						K r o n o ö f v e r l o p p s m a r k e r .						Skogsränta.	Stockfångsträn.	Areal, tunnland.	
	Mantal.	Antal.	Areal, tunnland.			Antal.	Areal, tunnland.			Skogsränta.						
			Dugliga egor.	Impedimenta.	Summa.		Dugliga egor.	Impedimenta.	Summa.							
8,000	—	—	—	—	—	—	13	30,483	27	13,555	30	44,039	25	1,500,00		
204	—	—	—	—	—	—	1	1,715	9	382	29	2,098	6	12,75		
2,500	—	—	—	—	—	—	9	10,475	17	2,610	24	13,086	9	468,75		
1,516	4	4	10,000	—	6,434	3	21	42,452	3	17,855	15	60,307	18	240,72		
12,220	4	4	10,000	—	6,434	3	44	85,126	24	34,405	2	119,531	26	2,222,22		

Anmärkingar.

Mo sågverk tilldelade motstående 21 st. öfverloppsmarker äro uppskattade utöfver privilegierna till en årlig afverkning af 1,250 trä, som enligt Kungl. brefvet den 14 Juli 1868 få af sågverksegarne lösas efter 40 öre pr stycke. Utansjö sågverk, ehuru inom länets beläget, erhåller utsyning inom Åsele socken för dess privilegierade stockfångst, 1,035 trä, hvarföre i stubbrosafgift erlagges 16 r:dr 17 öre.

hållanden länscellfängelset, som innehåller 56 celler, kan anses tillräckligt, är dock uppförandet af ett serskildt kronohäkte i Sundsvall, hvarom länsstyrelsen också vid serskilda tillfällen väckt fråga, af behovet högeligen påkalladt, såväl med afseende å det betydliga antal så kallade "bötesittare", hvarmed Sundsvalls stad med dess närmaste omgifningar befolkar länsfängelset, som äfven för emottagandet af transportfångar från Jemtland till södra orterna.

Ett dödsstraff har under perioden blifvit verkställt, nemligen år 1866, då en man för begånget mord afträddes.

Kreditanstalter. *Hernösands filialbank* upphörde med sin verksamhet efter oktrojens utgång den 1 November 1869, hvar- efter *Hernösands enskilde bank* öppnades den 1 Januari 1870; och utgjorde enskilde bankens tillgångar den 31 December 1870

2,136,221 r:dr 37 öre, deraf 750,000 bestodo af grundfunds- hypotek samt nettovinsten för året 41,543 r:dr 87 öre, hvaraf till reservfonden afsatts 2,077 r:dr 19 öre och återstoden 39,466 r:dr 68 öre lemnats till bolagsstämmans förfogande.

Mälareprovinsernas enskilde bank har jemväl under före- varande period hållit öppet ett afdelningskontor i Hernösand.

I *Sundsvall* hafva såväl *filialbanken* som *enskilde banken* fortfarande utöfvat sin verksamhet. Filialbankens tillgångar ut- öfver skulderna utgjorde vid räkenskapsårets slut den 30 Juni 1871 113,712 r:dr 16 öre, deraf 85,959 r:dr 81 öre tillhörde re- servfonden och 27,752 r:dr 35 öre årets nettobehållning, af hvil- ket sistnämnda belopp 20,000 r:dr utdelats till lottegarne och återstoden 7,752 r:dr 35 öre afsatts till förstärkande af reserv- fonden, som sålunda uppgick till 93,712 r:dr 16 öre. Af revi- sionsberättelsen för Sundsvalls enskilde bank för år 1870 in-

Fortsättning af Tab. Litt. I.

Generalsammandrag öfver kronoöfverloppsmarkerna.

F ö g d e r i.	Antal mar- ker.	Årlig afverk- ning trän.	Dugliga egor.		Impedi- menta.		Summa tunnland.		
			m.	q.	m.	q.	m.	q.	
Medelpads	14	30,214	39,913	4	20,562	25,5	60,475	29,5	
Södra Ångermanlands Nedra	1	204	1,715	9	382	29	2,098	6	
» » Öfra	53	20,089	87,074	5	30,888	15	117,962	20	
Norra »	41	22,669	89,456	12	40,827	1	130,283	13	
Summa	109	73,176	218,158	30	92,661	6,5	310,820	4,5	
<i>Häraf innehar:</i>									
Vestanå sägverk	1	204	1,715	9	382	29	2,098	6	
Mo	21	2,134	42,452	3	17,855	15	60,307	18	
Lo och Kramfors	13	8,084	30,483	27	13,555	30	44,039	25	
Fors	9	2,511	10,475	17	2,610	24	13,066	9	
Summa	44	12,933	85,126	24	34,405	2	119,531	26	
samt Kungl. Maj:t och kronan såsom kronoparker i Medelpads fögderi	14	30,214	39,913	4	20,562	25,5	60,475	29,5	
D:o jemte en öfverloppsmark i Norra Ångermanlands d:o	20	20,535	47,004	9	22,971	18	69,975	27	
Öfverloppsmarker i Södra Ångermanlands Öfre fögderi	31	9,494	46,114	25	14,721	25	60,836	18	
Summa	65	60,243	133,032	6	58,256	4,5	191,258	10,5	
Hittföres sägverksskogarne	44	12,933	85,126	24	34,405	2	119,531	26	
Summa Summarum	109	73,176	218,158	30	92,661	6,5	310,820	4,5	

Anm. Tablån upprättades i Juni år 1871.

Tab. Litt. K. Uppgift öfver inskrifne och utexaminerade elever vid *Hernösands navigationsskola* nedannämnda år.

Inskrifne elever.					Utexaminerade elever.				
År.	Sjörmän af 2:a klassen.	Sjökaptener af 2:a klassen.	Sjökaptener af 1:a klassen.	Summa.	År.	Sjörmän af 2:a klassen.	Sjökaptener af 2:a klassen.	Sjökaptener af 1:a klassen.	Summa.
1865...	8	8	6	22	1866...	8	5	5	18
1866...	12	5	4	21	1867...	11	4	4	19
1867...	14	8	2	24	1868...	13	8	1	22
1868...	22	9	3	34	1869...	21	9	3	33
1869...	25	6	11	42	1870...	21	6	10	37

Tab. Litt. L. Antal fångar å länshäktet åren 1866—1870.

År.	Antal fångar.			Deraf undergått vatten- och brödsstraff.		
	m.	q.	Summa.	m.	q.	Summa.
År 1866	296	43	339	Uppgift saknas		
» 1867	275	45	320	128	16	144
» 1868	363	64	427	161	19	180
» 1869	396	52	448	212	24	236
» 1870	404	59	463	226	31	257
Summa	1,734	263	1,997	—	—	—

Under förra perioden utgjorde antalet endast 958, eller mindre än hälften emot under förevarande period.

hentas, att grundfonden, 1,150,000 r:dr, blifvit af delegarne till fullo inbetald; att behållningen af årets rörelse uppgått till 147,358 r:dr 78 öre, deraf utbetalts i grundfonsränta 69,000 r:dr, till reservfonden afsatts 9,538 r:dr 78 öre och till bolagets förfogande anvisats 69,000 r:dr, deraf hälften, 34,500 r:dr, till delegarne utdelats, men andra hälften jemväl afsatts till reservfonden, som derefter belöpte sig till 94,738 r:dr 94 öre.

Under den 8 Juni 1868 har af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande faststälts reglemente för *Sundsvalls folkbank*, som började sin verksamhet den 1 September samma år; och utgjorde enligt förmannens redogörelse delegarnes antal vid 1870 års utgång 308, deraf 102 tillkommit under sistnämnda år. Grundfonden uppgick vid sista räkenskapsårets slut till 24,423 r:dr 50 öre och reservfonden till 1,475 r:dr 60 öre. Omsättningen under året utgjorde 2,866,353 r:dr 44 öre eller ungefär 1,914,000 r:dr mera än under nästföregående år.

Norrlands hypoteksförening, som, enligt hvad i förra berättelsen omförmäles, öppnades i Hernösand den 30 Januari 1862 och är gemensam för jordegare i Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län, har under femårsperioden fortsatt sin verksamhet; och utgjordes föreningen den 31 December 1870 af 1,559 delegare, hvilka för jordegendom till ett värde af 6,029,569 r:dr efter bevillningstaxering och 3,196,123 r:dr efter värdering, eller tillhopa 9,225,692 r:dr, vunnit belåningsrätt för ett jordvärde af 3,549,200 r:dr, deraf å detta län belöpte 189 delegare med belåningsrätt till belopp af 763,000 r:dr för ett jordvärde af 1,949,917 r:dr.

Tab. N:o 13. Angående *sparbanksväsendet* hänvisas till tab. N:o 13, med anmärkning att någon uppgift från sparbanken i Örnsköldsvik icke stått att erhålla. *)

Försäkringsanstalter. Af länets brandstodsbolag under perioden utbetalda brandskadeersättningar hafva utgjort:
 brandstodsåret 1866 för tillhopa 18 brandskador r:dr 16,342,78.
 » 1867 » » 44 » » 37,903,96.
 » 1868 » » 53 » » 46,415,22.
 » 1869 » » 20 » » 15,809,33.
 » 1870 » » 24 » » 9,169,39.

Härvid anmärkes, att brandstodsåret räknas från och med den 1 Maj ena året till och med den 30 April det påföljande.

Bolagets försäkringssumma har utgjort:

år 1866	r:dr 24,622,420.
» 1867	» 24,853,215.
» 1868	» 25,966,929.
» 1869	» 25,487,036.
och » 1870	» 23,609,337.

Den minskning i försäkringsbeloppet, som under de två sista åren inträffat, har man att tillskrifva dels den omständigheten, att direktionen funnit skäl tillvägbringa nedsättning af försäkringsvärdena i en del socknar, der dessa ansetts vara för höga, och dels det förhållande att inom några, ehuru till antalet få kommuner, bildats serskilda brandstods-föreningar, till hvilka äldre delegare i länets bolag anslutit sig. Försäkringsafgiften har emellertid kunnat för sista året nedsättas ända till 1 r:dr pr mille.

Angående härvarande *Norrlands sjöassuransförenings* verksamhet lemnas upplysning i efterföljande tabell.

*) Uppgifter från Örnsköldsvik hafva benäget ställts till Stat. Central-Byråns förfogande och äro nu i länssammandraget inberäknade. Stat. C. B.

	Antal försäkrade fartyg.	Lästetal.	Försäkringsvärde.	Medeltal af års-premier.
År 1866.....	90	17,335 *)	3,644,000	2½ %
» 1867.....	95	10,750	3,929,000	3 »
» 1868.....	114	12,610	4,623,000	3,75 »
» 1869.....	131	15,312	5,337,000	7½ »
» 1870.....	147	16,546	5,920,000	3½ »

Obs. Lästetalet för första året är gamla, för de öfriga åren nya läster.
 (*) = 9,986 nyläster. Stat. C. B.]

Helso- och sjukvården. Utom de 7 provinsialläkare, som enligt hvad af förra berättelsen inhemtas finnas inom länet stationerade, hafva, under perioden tillkommit tvenne distriktsläkare, nemligen en vid Vifsta varf, med tjänstgöringsdistrikt inom Sköns, Timrå, Alnö, Ljustorps och Hässjö socknar, och en vid Nylands lastageplats i Ytterlännäs socken, som fått tjänstgöring sig anvisad inom Torsåkers, Dals, Ytterlännäs och Gudmundrå socknar. Härförutan har en serskild läkare blifvit antagen i köpingen Örnsköldsvik.

För sjukvården å Hernösands *lasarett* och *kurhus* lemnas upplysning i nedanstående tabell.

	Sängplatser.			Inkomster. R:dr R:mt.	Utgifter. R:dr R:mt.	
	Tillgängliga.	Dagligen i medeltal begagnade.				
		Af kurhus-patienter.	Af andre sjuke.			Summa.
År 1866.....	60	933½	233½	333½	13,183,96	12,662,44
» 1867.....	60	536½	253½	303½	12,703,05	12,685,07
» 1868.....	60	633½	323½	393½	13,524,53	12,640,60
» 1869.....	60	1936½	333½	5236½	13,485,53	16,959,20
» 1870.....	60	2236½	3436½	5636½	14,249,69	16,958,75

För sjukvården å Sundsvalls *lasarett* och *kurhus* lemnas upplysning i nedanstående tabell.

	Inkomster		Summa.	Utgifter		Summa.	Säng-antalet.	
	för lasarettet.	för kurhuset.		för lasarettet.	för kurhuset.		Lasarettet.	Kurhuset.
År 1866...	1,722,20	5,059,73	6,781,93	5,863,77	2,591,00	8,454,77	10	10
» 1867...	2,056,85	5,624,70	7,681,55	5,213,57	3,291,43	8,505,00	10	10
» 1868...	2,018,57	4,919,38	6,937,95	4,174,01	3,965,35	8,139,36	4	24
» 1869...	471,00	5,930,43	6,401,43	1,411,22	5,015,85	6,427,07	4	24
» 1870...	1,842,81	3,907,41	5,750,22	1,732,26	5,046,11	6,778,37	4	24
Summa	8,111,43	25,441,65	33,553,08	18,391,83	19,909,74	38,301,57	32	92

Sänga helsobrunn har numera vunnit betydlig utvidgning, och vattenkuranstalten i Sundsvall har flitigt anlåtats.

Här torde jemväl böra omförmälas, att 1870 års landsting beslutat uppförande af ny lasarett- och kurhusbyggnad i Sundsvall samt inrättande af ett nytt lasarett i Örnsköldsvik och ett så kalladt sjukhem i Sollefteå.

Rörande *Hernösands centralhospital* redogöres i följande tablå:

År	Antal hospitatshjon.	Antal underhållsdagar.	Underhållskostnad, r.dr.
År 1866	133.	38,743.	41,959,93.
» 1867	129.	40,558.	44,195,66.
» 1868	133.	40,723.	42,761,41.
» 1869	120.	40,399.	38,884,45.
» 1870	130.	39,949.	40,550,10.

Tab. N:o 14. Förhållandet med *fattigvården* inhemtas af tab. N:o 14. *)

Till de i förra berättelsen omnämnda *fromma stiftelser* har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nu att omförmåla, att genom testamente den 8 Februari 1865 utaf ogifta Katarina Wide ett belopp af 1,500 r:dr blifvit ställdt under förvaltning af direktionen för den af affidne rådmannen Nyberg inrättade donationsfond och deraf räntan skall utdelas såsom pensioner åt mindre bemedlade qvinnor inom staden Hernösand; och får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande jemväl anmäla, att länets år 1867 bildade nödhjelpskomité vid förvaltningen af de till lindring af missväxten genom allmänna välgörenheten samlade medel till anskaffande af utsädeskorn mot återbetalningsskyldighet till omkring hälften af inköpspriset, till mer och mindre nödställde utlånat någon del, hvaraf från Medelpad och södra Ångermanland utan tvångsåtgärder sedermera influtit ett belopp af 14,750 r:dr 90 öre, som under benämning *Medelpads och Södra Ångermanlands nödhjelpskassa* blifvit af komitén till Eders K. M:ts Befallningshafvandes disposition vid framtida missväxter öfverlemnadt och nu emot i landtränteriet förvarade depositionsbevis i Hernösands enskilde bank förräntas.

Till sist får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i afseende å *kommunalstatistiken* i nedan intagna tabell meddela de summariska uppgifter, som kunnat erhållas.

Landstingets inkomster hafva utgjort:

	Bränvinsmedel.	Lands-tings-skatt.	Diverse tillfalliga inkomster.	Influtna räntor.	Summa.
År 1866	4,899,54	2,939,81	231,25	701,08	8,771,68
» 1867	3,536,84	2,998,36	3,050,00	879,30	10,464,50
» 1868	4,241,48	—	12,50	713,98	4,967,96
» 1869	3,755,93	3,117,46	167,82	690,31	7,731,52
» 1870	5,103,80	—	23,50	699,60	5,826,90
Summa	21,537,59	9,055,63	3,455,07	3,684,27	37,762,56

Af utgifterna, som under perioden uppgått till 49,421 r:dr 31 öre, har utbetalts till länsagronomen 6,000 r:dr, till fiskodlare och fiskodlingsanstalter 1,500 r:dr, till institutet för blinda och döfstumma i Hernösand 9,700 r:dr, till folkskoleinspektören 1,200 r:dr, till sockenbiblioteken 4,500 r:dr, för en karta öfver länet 4,483 r:dr 34 öre, för jernvägsundersökningar 3,000 r:dr, löner till landstingstjenstemän 2,900 r:dr, rese- och traktamentsersättningar till landstingsmännen 6,814 r:dr 63 öre, o. s. v.

*) De uppgifter rörande fattigvården i Örnsköldsvik, som enligt K. M:ts Befallningshafvandes å Tab. N:o 14 ursprungligen tecknade anmärkning "icke kunnat erhållas", hafva beredvilligt af kommunalstyrelsens ordförande ställts till Stat. Central-Byråns förfogande och finnas inbegripna i nämnda tabell

Hernösand, å landskansliet, den 30 December 1871.

AUG. WEIDENHJELM.

C. W. Rydwall.

Kommunalutskyldernas belopp inom de serskilda kommunerna hafva utgjort:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.
Hernösands stad	23,808,83	20,973,04	24,623,60	25,012,23	25,478,57
Sundsvalls d:o	29,261,94	28,867,84	25,626,83	34,647,92	37,665,00
<i>Medelpads fögderi.</i>					
Njurunda socken	2,008,00	1,642,68	2,321,00	2,515,00	2,380,00
Tuna d:o	195,49	1,381,42	870,70	608,78	1,105,15
Attmars d:o	—	269,90	465,28	472,53	6,242,74
Stöde d:o	1,200,00	1,200,00	850,00	1,100,00	1,500,00
Torps d:o	5,500,00	5,499,89	6,113,22	4,801,38	6,031,08
Borgsjö d:o	3,507,83	3,609,15	2,346,10	4,264,68	4,179,00
Hafverö d:o	414,24	1,351,89	590,36	1,031,10	825,60
Selångers d:o	623,76	619,47	953,37	859,70	943,69
Sättna d:o	755,12	1,172,16	1,369,83	1,266,12	1,562,31
Indals d:o	2,192,56	1,542,99	4,708,56	2,737,58	4,792,80
Lidens d:o	2,450,51	1,402,13	1,193,76	2,604,03	2,856,18
Holms d:o	1,025,82	947,39	1,034,67	957,06	1,305,64
Sköns d:o	5,036,37	5,211,76	8,734,77	9,164,68	7,059,14
Alnö d:o	1,730,53	1,203,90	2,549,88	1,129,63	3,211,86
Timrå d:o	2,198,55	2,714,52	2,955,51	3,555,22	4,343,34
Ijustorps d:o	3,357,74	3,379,73	3,622,75	4,357,14	4,689,00
Hässjö d:o	1,664,08	2,037,70	2,679,11	4,093,56	4,972,37
Tynderö d:o	669,24	1,053,95	1,058,00	1,370,59	1,174,43
<i>Södra Ångermanlands Nedra fögderi.</i>					
Säbrå socken	4,445,93	5,413,11	5,306,11	7,080,29	6,932,17
Häggdångers d:o	1,465,77	1,878,41	1,723,41	2,289,53	1,344,73
Stigsjö d:o	1,794,00	1,939,00	3,095,00	5,146,00	4,895,00
Viksö d:o	490,69	567,46	881,23	2,451,94	1,824,78
Hernö d:o	878,00	941,00	1,142,00	931,00	893,00
Gudmundrå d:o	3,465,78	2,942,37	2,849,38	3,123,39	3,623,71
Högsjö d:o	1,937,00	2,500,00	3,960,00	2,400,00	3,075,00
Hemsö d:o	300,33	329,00	530,00	700,00	755,28
Torsåkers d:o	3,595,95	3,880,72	3,860,75	3,645,69	3,350,46
Ytterlännäs d:o	2,648,77	3,397,66	5,848,65	6,551,85	7,626,97
Dals d:o	1,159,84	1,577,08	1,616,07	1,877,09	2,326,11
Boteå d:o	—	—	Omkring 2,000 r:dr om året	—	—
Styrnäs d:o	1,603,00	2,375,07	2,477,17	2,076,00	1,270,55
Sånga d:o	—	Uppgift saknas	1,365,63	536,44	1,596,52
Öfverlännäs d:o	—	I medeltal 1,843 r:dr 12 öre om året	—	—	—
Nora d:o	4,225,05	5,026,80	4,346,41	3,924,42	4,432,00
Bjerträ d:o	2,557,19	2,915,88	3,804,93	2,529,97	2,941,04
Skogs d:o	1,099,19	997,65	974,37	836,12	1,323,91
<i>Södra Ångermanlands Öfra fögderi. **)</i>					
	19,756,56	24,102,53	27,820,74	31,665,86	36,044,42
<i>Norra Ångermanlands fögderi.</i>					
Nordingrå socken	—	—	—	—	13,172,00
Ullångers d:o	—	—	—	—	2,279,00
Vibygerå d:o	—	—	—	—	2,660,00
Nätra d:o	—	—	—	—	4,520,00
Sidensjö d:o	—	—	—	—	3,685,00
Skorpeds d:o	—	—	—	—	4,000,00
Själlevads, Mo och Björna socknar	—	—	Uppgift saknas	—	14,850,00
Anundsjö socken	—	—	—	—	4,386,00
Gideå d:o	—	—	—	—	—
Arnäs d:o	—	—	—	—	—
Grundsunda d:o	—	—	—	—	3,641,07

under "Landsbygden". Likaledes har Byrån från fattigvårdsstyrelsen i Sundsvall fått emottaga de å Tab. n:o 14 intagna fullständiga uppgifterna angående stadens fattigvård, för hvilken K. M:ts Befallningshafvande ej kunnat erhålla och meddela annat än utgifterna. Stat. Centr.-Byrån.

**) Specifik uppgift för de serskilda socknarna inom detta fögderi har icke kunnat erhållas.

Anders Anderberg.

Tab. No 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December. Enligt husförhållningarna.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							Enligt årets mōnsterrullor approberade beväringskyldige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar.			Utskrifningsmanskap.	
	Mankōn.	Qvinkōn.	Summa.	Mankōn.	Qvinkōn.	Summa.	Mankōn.	Qvinkōn.	Summa.		
A landsbygden.											
År 1866.....	59,137	61,860	120,997	58,325	61,020	119,345	26,980	29,916	56,896	5,019	656
» 1867.....	59,582	62,395	121,977	58,406	61,046	119,452	27,378	30,450	57,828	4,968	849
» 1868.....	59,470	62,380	121,850	59,426	62,280	121,706	27,987	31,640	59,627	4,919	840
» 1869.....	60,060	62,981	123,041	59,609	62,301	121,910	28,102	31,623	59,725	4,891	955
» 1870.....	60,897	63,589	124,486	60,180	62,956	123,136	28,047	31,662	59,709	5,183	950
I städerna.											
<i>Hernösand.</i>											
År 1866.....	1,565	1,801	3,366	1,546	1,821	3,367	674	756	1,430	163	21
» 1867.....	1,592	1,877	3,469	1,587	1,885	3,472	689	792	1,481	175	33
» 1868.....	1,625	1,883	3,508	1,622	1,882	3,504	697	789	1,486	190	45
» 1869.....	1,694	1,936	3,630	1,700	1,949	3,649	705	809	1,514	209	37
» 1870.....	1,737	1,970	3,707	1,730	1,986	3,716	720	818	1,538	198	20
<i>Sundsväll.</i>											
År 1866.....	2,551	2,729	5,280	2,218	2,593	4,811	914	940	1,854	205	39
» 1867.....	2,635	2,804	5,439	2,225	2,650	4,875	931	940	1,871	178	34
» 1868.....	2,745	2,916	5,661	2,336	2,746	5,082	982	1,008	1,990	182	30
» 1869.....	2,909	3,078	5,987	2,473	2,912	5,385	1,056	1,066	2,122	171	35
» 1870.....	3,103	3,302	6,405	2,611	3,074	5,685	1,086	1,134	2,220	201	35
Summa för hela länet år 1870	65,737	68,861	134,598	64,521	68,016	132,537	29,853	33,614	63,467	5,582	1,005

I afseende på föremålen för tabb. N:is 2 och 3 har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hänvisat till Hushållnings-Sällskapets af Statistiska Central-Byrån offentliggjorda årsberättelser.

Tab. No 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1. Serskilda slag af skogar m. m.	2. Areal vid periodens slut. Kvadratref.	3. Till ordnad skogshushållning indelade.	4. 5. 6. Afverkningsbelopp.		
			År.	Utfördt i	
				kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R:dr R.mt.
1. Kronoparker, öfverlopsmarker.....	697,028	77,273	1866 1867 1868 1869 1870	1,533 28,637 11,243 13,043 1,422	857,21 15,800,77 10,268,31 17,706,60 5,053,95
Summa	697,028	77,273	—	55,878	49,656,84
2. För stockfångst till privilegierade sågverk, dels redan anslagna, dels föreslagna	553,863	—	1866 1867 1868 1869 1870	10,704 10,704 10,704 10,704 10,704	1,981,50 1,981,50 1,981,50 1,981,50 1,981,50
Summa	553,863	—	—	53,520	9,907,50
3. Boställens, kyrkors, läroverks och fromma stiftelsers	226,932	86,420	1866 1867 1868 1869 1870	100 2,635 2,500 1,002 3,417	150 3,900 3,990 1,403 10,851
Summa	226,932	86,420	—	9,654	20,294
4. Kronohemmans och nybyggens.....	1,779,330	—	1866 1867 1868 1869 1870	13,312 33,376 39,763 54,271 36,963	13,312 33,376 39,763 54,271 36,963
Summa	1,779,330	—	—	177,685	177,685
Häradsallmänningar Sockne-allmänningar (oskiftade)	} finnas icke.				
5. Ekplanteringar					
6. Mullbärsplanteringar					
7. Andra skogsplanteringar					
8. Flygsandsfält					
9. Enskilde skogar	17,269,092	U p p g i f t e r s a k n a s.			

Anm. Orsaken till de ringa afverkningsbeloppen å kronoparker och öfverlopsmarker härleder sig af svårigheten att erhålla antagliga anbud å derifrån till försäljning utbudna skogseffekter.
Det för boställen med mera angifna afverkningsbelopp afser endast särskildt virke.
I anseende dertill att kronohemman och nybyggen oupphörligen omföras från krono till skatte kan uppgiften å deras areal icke anses fullt exakt.

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
År.	Björnar.	Vargar.	Lodjur.	Jerfvar.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Belopp af utbetald belöning. R:dr R:mt.
1866.....	4	—	29	7	543	66	390	2,412
1867.....	5	2	14	13	459	58	187	4,310
1868.....	3	5	9	3	400	67	336	3,658
1869.....	1	2	13	1	382	43	133	3,070
1870.....	3	—	6	3	455	56	207	455
Summa	16	9	71	27	2,239	290	1,253	13,905

Anm. Ett betydligt antal Utrar, Mårdar, Hermeliner, Själar, Ugglor och Kråkor hafva under femårsperioden blifvit dödade, men i följd af bristande eller ofullständiga uppgifter, har antalet här ofvan icke kunnat upptagas.

Tab. N:o 6.
AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
År.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Getter.	Svin.	Fjäderfä.	Skadan beräknad i penningvärde. R:dr R:mt.
1866.....	—	33	1,422	85	—	975	11,428
1867.....	—	33	778	41	—	581	8,277
1868.....	—	12	434	27	—	721	4,322
1869.....	—	11	558	25	—	397	4,727
1870.....	2	19	538	50	—	703	6,762
Summa	2	103	3,730	228	—	3,377	35,516

Anm. Dödade fjäderfän utgöras hufvudsakligen af höns.

Tab. No 7 a.

FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.		
1. På landet.	Antal fabriker	Drifkraft, bestående af					Antal begagnade maskiner och redskap.	Egare eller innehafvare.		Arbetare						Summa.	Tillverkning.		Egares eller innehafvares beviljning i och för rörelsen.				
		ej begagnade i gång.	kreatur.	ånga eller varmluft.	vatten.	Beräknade hästkrafter.		Ensam egare eller innehafvare.	Bolag.	öfver 18 år		under 18 år.					Qvantitet.	Värde.					
	m.						q.			m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa för hvarje fabrik.							
	Under året.	Antal.						m.	q.	Antal.													
Färgerin	4	—	—	—	—	—	8	1	1	2	4	2	—	—	—	—	—	—	6	Arbetslön för färgade varor.....	6,765	20	
Garfverin	17	—	—	—	—	14	81	16	1	—	9	11	4	2	—	—	—	—	26	D:o d:o beredda d:o	48,832	42	
Glasbruk	2	—	—	1	8	—	45	—	—	2	13	32	3	4	—	—	2	—	54	Tillverkningsvärde.....	98,932	114,50	
Masugnar.....	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	81,156,19 centner.....	—	—	
Manufakturverk.....	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	157	18,030,31 centner.....	—	—	
Mekanisk verkstad o. gjuteri	1	—	—	1	6	—	11	1	—	—	1	13	—	22	—	—	3	—	39	Tillverkningsvärde.....	76,578	46,14	
Repslagerin	2	—	—	—	—	—	21	2	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	5	D:o	2,864	4	
Stångjernsverk	17	1	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	211	122,641,78 centner.....	—	—	
Tegelbruk	5	1	3	1	1	2	4	5	—	1	3	6	2	20	8	2	—	—	41	Tillverkningsvärde.....	14,750	29	
Bryggerin	2	—	—	—	—	—	156	1	—	1	1	5	—	2	2	—	—	—	10	D:o	32,460	37	
Summa	67	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	624	—	—	—	
2. I länets städer.																							
Färgerin.....	3	—	—	1	8	—	15	3	—	—	1	2	—	4	—	—	—	—	7	Värdet af färgadt gods	17,000	17	
Garfverin	7	—	—	—	—	—	105	6	1	—	2	14	—	8	—	—	—	—	24	18,900 ₣ Sulläder	18,900	—	
																				19,800 » Smorläder.....	24,750	—	
																					8,000 » Svart läder.....	8,000	—
																					13,500 » Skinn.....	20,300	71,950
Hattfabrik.....	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	1,000 st. Hattar.....	5,000	5	
Krit- och Bresiljeqvarn	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	3	240,000 ₣ Krita.....	2,400	—	
Manufakturverk	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Segelduksfabrik	1	—	—	—	—	—	8	1	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	9	25,000 fot	10,000	—	
Skeppsvarf	4	—	—	—	—	—	—	2	1	—	5	—	—	370	—	21	—	—	396	11 Fartyg, om tillhopa 1,266 1/2 nyläster.....	558,000	—	
Summa	17	1	—	1	8	—	130	15	2	1	11	25	—	384	—	21	—	—	441	—	659,850	—	

Tab. No 7 b.

HANDTVERKERIN, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Handverkare eller idkare.		Antal arbetare.		Bevillning i och för rörelsen. R.dr R.mt.
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
1. Handverkare, som med biträde af annan än hustru och hemmavarande barn till afsalu tillverkat handverkeriarbeten eller såsom yrke utöfvat annan näring.					
1. Å landsbygden och i köpingen.					
Bagare	2	3	2	2	11
Färgare	3	—	4	—	28
Garfvare	6	—	6	—	27
Kopparslagare	1	—	1	—	3
Målare	1	—	1	—	—
Repslagare	2	—	2	—	9
Skomakare	28	—	11	—	30,50
Skräddare	17	—	11	1	36
Smeder	9	—	1	—	13,50
Snickare	4	—	1	—	2
Svarfvare	1	—	—	—	1
Summa	74	3	40	3	161
2. I städerna.					
Bagare	4	3	14	2	294
Bleckslagare	3	—	7	—	37
Bokbindare	3	—	3	—	10
Byggmästare	3	—	—	—	72
Garfvare	1	—	4	—	20
Glasmästare	5	—	2	—	30
Guldsmeder	6	1	13	—	63
Hattmakare	1	—	—	—	12
Kakelugnsmakare	2	—	2	—	5
Klockgjutare	1	—	1	—	38
Kopparslagare	4	1	6	—	53
Körsnär	1	—	1	2	19
Målare	8	—	12	—	58
Repslagare	6	—	7	—	57
Sadelmakare	3	—	2	—	8
Segelmakare	1	—	5	2	15
Skomakare	16	1	31	—	93
Skräddare	14	—	50	3	170
Slagtare	4	—	3	—	34
Smeder	8	—	8	—	50
Snickare	3	—	9	—	20
Sockerbagare	2	—	1	—	10
Svarfvare	1	—	2	—	5
Urmakare	1	1	2	—	11
Summa	101	7	185	9	1,184

Tab. No 8.

ALLMÄNNE VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriens antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motsäende vägar	af inderade med skjutsstationer försedde vägar	af fulländade och afsyade nye vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nye vägar.		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			år.	till kungs- och kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
vid periodens slut.		under perioden.										
Allmänne landsvägar	91½ ³ / ₈	90½ ³ / ₈	8½ ³ / ₈	6½ ⁰ / ₈	236,023	28,254	28,227	12,792,40	49	1866	1,128	41,025
Häradsvägar	66½ ¹ / ₈	44½ ⁰ / ₈	3½ ¹ / ₈	2½ ⁵ / ₈	4,100	10,594,64	13,000	11,020	21	1867	316	40,571
Socknevägar	65½ ¹ / ₈	4½ ¹ / ₈	12½ ⁰ / ₈	1½ ⁰ / ₈	—	27,572	—	1,160,68	8	1868	661	41,984
I Städer	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1869	1,014	45,443
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1870	544	45,455
Summa	223½ ¹ / ₈	139½ ¹ / ₈	25½ ¹ / ₈	8½ ¹ / ₈	240,123	66,420,64	41,227	24,973,08	80*	—	3,663	214,478
* Deraf med skjutsentreprenad 76											218,141	
<i>Anmärkingar.</i>												
I ofvan utförda antal af utgångne hästar äro icke inbegripne de, som utgått från gästgifveriet i Hernösand, om hvilkas antal säkra uppgifter icke kunnat erhållas, men som med temligen stor visshet torde kunna antagas uppgå till minst 800 årligen.												

Tab. No 9 a.
SJÖFART ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till utrikes sjöfart.							Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nyläster.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.
1:o. Landsbygden.....	11	1,513	—	—	—	11	130	22	207,5	8	36,5	193	27	51	33	1,720,5	8	36,5	193	38	181
2:o. Köpingen.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	40	Uppgift saknas.		—	—	1	7	40	—	—
Summa för landsbygden	11	1,513	—	—	—	11	130	22	207,5	9	43,5	233	27	51	33	1,720,5	9	43,5	233	38	181
Städerna.																					
a) Hernösand.....	39	4,686,5	—	—	—	—	—	15	175	8	123	393	—	—	54	4,861,5	8	123	393	60	599
b) Sundsvall.....	51	5,893,5	—	—	—	51	550	2	33,5	14	226	631	16	104	53	5,927	14	226	631	67	654
Summa för städerna	90	10,550	—	—	—	—	—	17	208,5	22	349	1,024	—	—	107	10,788,5	22	319	1,024	127	1,253
Summa för hela länet	101	12,093	—	—	—	—	—	39	416	31	392,5	1,257	—	—	140	12,509	31	392,5	1,257	165	1,434

Tab. No 9 b.
HANDLANDE OCH DERAS BETJENING ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Å landsbygden och i köpingen.				I städerna.				Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Handlande.		Betjening.		Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
1:o. Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe.....	276	49	105	5	130	9	100	11	Å landsbygden och i köpingen 2,350,60
2:o. Handlande, som utom den ort, der de äro bofaste, sjelfve eller genom andre kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor.....	6	—	7	—	—	—	—	—	I städerna 2,598
3:o. Utländingar, som undfått tillstånd att här i riket idka handel.....	1	—	—	—	—	—	—	—	80
Summa	283	49	112	5	130	9	100	11	3
									Å landsbygden 2,433,60
									I städerna 2,598

Tab. N:o 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid femårsperiodens slut.	Hemman.			Antal				Taxeringsvärde sista året. R:dr R:mt.
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jordtorp.	ryttare, soldat och båtsmans- torp.	backstugor.	andra lägenheter.	
	oförmed- lade.	nu- varande.						
A) Krono-egendomar.								
1) Under allmän disposition.								
d) Boställen.....	40 ⁴² ₅₇₅	45 ⁸³ ₈₈	30	—	—	—	9	—
e) Jordlägenheter.....	—	—	—	6	—	—	56	—
f) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	1	—
g) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	1	—
2) Under enskild disposition.								
b) Hemman.....	15 ⁰⁸ ₁₂₈	26 ²² ₉₁₂₈	234	—	—	—	38	—
c) Jordlägenheter.....	—	—	—	33	—	—	33	—
d) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	1	—
e) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	1	—
B) Skatte-egendomar.								
a) Boställen.....	1 ³¹ ₁₈₈	1 ³¹ ₁₈₈	3	—	—	—	—	—
c) Hemman.....	1,411 ²⁴ ₁₆₃₂₈₈	1,595 ⁶⁵ ₃₄₅₈₀₀	5,147	827	—	—	—	—
d) Jordlägenheter.....	—	—	—	3,893	132	—	1	—
e) Fiskerin.....	—	—	—	—	—	—	116	—
f) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	515	—
C) Frälse-egendomar.								
b) Säterin och ladugårdar.....	5 ¹³	5 ¹³	4	—	—	—	—	—
d) Hemman.....	11 ⁴⁴ ₃₆₄	11 ⁴⁴ ₃₆₄	12	—	—	—	—	—
Summa	1,485 ⁴³ ₁₅₇₅	1,694 ⁸⁸ ₃₆₈₀₀	5,430	4,759	132	—	772	—

Tab. N:o 10 b.
JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Städernas namn.	Tomter.		Antal nybyggda boningshus.	Jordar och lägenheter.						Taxeringsvärde i R:dr R:mt.		
	Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
	bebyggda.	obebyggda.										
Hernösand	1866	272	47	3	3,257	4,305	1,435	8,997	3½	2,047,230	284,385	2,331,615
	1867	275	44	3						2,057,400	285,360	2,342,760
	1868	275	44	—						2,075,000	285,610	2,360,610
	1869	276	43	1						2,121,000	285,200	2,406,200
	1870	279	40	3						2,140,850	287,450	2,428,300
Sundsvall	1866	488	5	4	4,116	1,652	15,680	21,448	4½	3,064,300	717,400	3,781,700
	1867	491	7	3						3,085,820	762,700	3,848,520
	1868	498	3	7						3,312,200	760,200	4,072,400
	1869	502	4	4						3,343,200	764,900	4,108,100
	1870	505	3	3						3,343,900	767,200	4,111,100

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1866—1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
År.	Sökta skiftens antal.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																							
		Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares					Utflyttande del-egares					Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män.		Öfriga beräknade utgifter.				
		Oformellade.	Nuvarande.	skiftesantal				Summa.	skiftesantal				Summa skiften.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impedimenta.	Summa.	R:dr.		R:dr.			
				1.	2.	3.	4.		öfver 4.	1.	2.	3.									4.		öfver 4.		
1866...	50	53	—	32,812	83	86	52	30	6	257	15	8	11	3	—	37	639	9,826	27,937	6,205	451,543	35,735	531,246	93,716	34,614
1867...	23	23	—	18,042	36	42	38	10	—	126	2	5	4	5	—	16	318	5,978	16,185	2,318	232,013	6,257	262,751	51,527	11,532
1868...	19	22	—	16,862	59	35	31	19	—	144	7	6	4	—	—	17	329	5,421	15,357	3,312	279,023	24,177	327,290	60,461	17,069
1869...	26	13	—	8,834	15	27	19	—	—	61	1	13	6	—	—	20	171	3,702	10,044	7,507	95,906	6,856	124,015	28,390	13,259
1870...	18	20	—	21,228	52	48	35	11	—	146	6	8	1	—	—	15	322	7,293	12,742	1,617	244,963	9,696	276,311	53,903	28,480
Summa	136	131	—	97,278	245	238	175	70	6	734	31	40	26	8	—	105	1,779	32,220	82,265	20,959	1,303,448	82,721	1,521,613	287,997	104,954

Tab.

K R O N O -

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		
	Afkortad.					Anordnad eller			
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.		
Stats-medel.									
Ordinarie ränta	R:dr	R:mt	518,19	508,87	2,146,77	520,31	490,61	147,879,83	142,714,13
Lappmarks ecklesiastikverks medel	»	»	—	—	—	—	—	109,66	106,24
Kronotionde	»	»	—	—	563,50	—	—	67,148,58	64,747,13
Skogsränta	»	»	—	—	—	—	—	12,75	12,75
Mantalspenningar	»	»	599,40	1,108,80	1,201,50	1,234,80	1,272,20	19,243,40	18,782,20
Bötesmedel	»	»	8,212,08	7,803,35	12,388,70	10,684,57	20,182,52	14,234,61	15,826,91
Rotefrihetsafgift	»	»	—	—	814,63	2,67	—	10,043,49	10,433,66
Båtsmansvakansafgift	»	»	—	—	—	—	—	861,54	1,153,59
Summa			9,329,67	9,421,02	17,115,10	12,442,35	21,945,33	259,533,86	253,776,61
Riksgäldsmedel.									
Allmän beviljning	R:dr	R:mt	857,96	1,528,13	1,939,30	1,566,27	1,741,20	80,339,74	81,507,38
Vapenskatt	»	»	—	178,97	95,43	10	19,01	—	29,884,58
Summa			857,96	1,707,10	2,034,73	1,576,27	1,760,21	80,339,74	111,391,96
Diverse verks medel.									
Bränvinsmedel	R:dr	R:mt	—	3,371,70	—	—	—	18,591,73	20,320,93
Kurhusmedel	»	»	381,81	694,35	784,67	722,18	930,89	12,067,55	11,744,34
Folkskolemedel	»	»	599	1,108,80	1,201,80	1,233,84	1,272,20	19,264,78	18,815,58
Riddarhusafgift	»	»	—	—	—	—	—	65	65
Jagtkassemedel	»	»	100	—	—	—	—	—	2,50
Skogsplanteringskassans medel	»	»	—	—	—	4	—	2,037,23	2,005,23
Beväringens invalid- och pensionsfond	»	»	77,50	127,50	575	290	427,50	437,50	325
Båtsmansbeklädnadsersättning	»	»	—	—	—	—	—	6,045,20	6,192,08
Kongl. Generallandtmäterikontorets böter	»	»	—	—	—	—	—	30	37,50
Summa			1,158,31	5,302,35	2,561,47	2,250,02	2,630,59	58,533,99	59,508,16
Annorstädes debiterade medel.									
Stockholms skolestats medel	R:dr	R:mt	—	—	—	—	—	746,99	722
Förverkade båtsmanslöner	»	»	—	—	—	—	—	82,67	78,21
Allmänna barnhusets medel	»	»	18,75	—	—	—	—	1,697,60	1,623,61
Summa			18,75	—	—	—	—	2,527,26	2,423,82
Summa Summarum			11,364,69	16,430,47	21,711,30	16,268,64	26,336,13	400,939,85	427,100,55

No 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantierne från föregående år.				
1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
144,110,12	143,592,87	143,780,04	2,465,79	3,006,48	299,28	456,91	96,92	150,863,81	146,229,48	146,556,17	144,570,09	144,367,57
111,84	111,84	116,70	—	—	—	—	—	109,66	106,24	111,84	111,84	116,70
69,151,75	70,971,56	72,030,38	830,98	1,044,46	102,01	166,03	17,03	67,979,56	65,791,59	69,817,26	71,137,59	72,047,41
153,94	153,94	2,062,82	—	—	—	—	—	12,75	12,75	153,94	153,94	2,062,82
18,946,80	18,839,60	18,831,40	453,70	710,10	721,80	915,40	865,60	20,296,50	20,601,10	20,870,10	20,989,80	20,969,20
14,392,42	15,383,83	19,860,21	12,033,09	11,470,97	8,048,60	10,888,01	9,475,08	34,479,78	35,101,23	34,829,72	36,956,41	49,517,81
10,946,22	10,635,55	10,201,58	1,117,60	1,293,05	153,51	78,29	21,70	11,161,09	11,726,71	11,914,36	10,716,51	10,223,28
1,225,53	1,225,53	920,24	—	—	—	—	—	861,54	1,153,59	1,225,53	1,225,53	920,24
259,038,62	260,914,72	267,803,97	16,901,16	17,525,06	9,325,20	12,504,64	10,476,33	255,764,69	280,722,69	285,478,92	285,861,71	300,225,03
83,687,28	82,948,27	87,178,59	1,349,42	1,864,35	1,203,04	1,732,11	1,468,22	82,547,12	84,899,86	86,829,62	86,246,65	90,388,01
143,87	99,08	17,58	—	317,39	79,09	52,01	50	—	30,380,94	318,39	161,09	37,09
83,831,15	83,047,95	87,196,17	1,349,42	2,181,74	1,282,13	1,784,12	1,468,72	82,547,12	115,280,80	87,148,01	86,407,74	90,125,10
19,614,65	15,146,12	31,291	3,680,12	20	—	2,994	2,994	22,271,85	23,712,63	19,614,65	18,140,12	34,285
12,854,39	12,791,91	11,317,88	245,18	403,53	408,92	505,56	569,81	12,694,54	12,842,22	14,047,98	14,019,65	12,818,58
18,925,40	18,829,72	18,835,96	433,82	688,04	720,84	915,40	865,60	20,297,60	20,612,42	20,848,04	20,978,96	20,973,76
65	65	65	5	—	—	—	—	70	65	65	65	65
—	—	—	—	—	—	—	—	100	2,50	—	—	—
1,893,44	3,393,44	—	—	—	—	—	—	2,037,23	2,005,23	1,893,44	3,397,44	—
375	315	325	810	925	677,50	872,50	797,50	1,325	1,377,50	1,627,50	1,477,50	1,550
6,820,78	6,820,78	2,941,92	—	—	—	2,941,92	—	6,045,20	6,192,08	6,820,78	9,762,70	2,941,92
37,50	25	25	—	—	25	—	—	30	37,50	62,50	25	25
60,586,16	57,386,97	64,801,76	5,174,12	2,036,57	1,832,26	8,229,38	5,226,91	64,871,42	66,847,08	64,979,89	67,866,37	72,659,26
759,49	759,49	793,87	—	—	—	—	—	746,99	722	759,49	759,49	793,87
142,68	9,18	—	—	—	—	—	—	82,67	78,21	142,68	9,18	—
1,713,78	1,713,78	1,790,44	—	—	—	—	—	1,716,35	1,623,61	1,713,78	1,713,78	1,790,44
2,615,95	2,482,45	2,584,31	—	—	—	—	—	2,546,01	2,423,82	2,615,95	2,482,45	2,584,31
406,071,88	403,831,49	422,385,61	23,424,70	21,743,37	12,439,59	22,518,14	17,171,96	435,729,24	465,274,39	440,222,77	442,618,27	465,593,70

Tab. N:o 13.

SPARBANKERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	
År.	Antal Sparbanker.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delegarne efter deras vid hvarje års slut innestående behållning.										
		tillkom- nnye del- egare.	af- gång- ne del- egare.	insatt be- lopp.	i räk- skaperne godtgjord ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvar- stän- de del- egare.	inneståen- de behåll- ning, till- hörande delegarne.	befintligt öfverskott (grund-och- reservfond, räntevin- ster m. m.).	Summa af kolumner- ne N:is 8 och 9.	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.		
		Antal.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	
1865	2	—	—	—	—	1,936	322,662	30,588	353,250	under 1 R:dr.....	57	38,10	59	38,46	73	47,82	96	66,14	109	75,57	
										fr. 1 t. o. m. 10 R:dr	338	1,747,12	343	1,974,57	378	2,098,81	472	2,182,14	592	3,321,52	
1866	2	277	161	66,275,66	16,042,39	64,363,92	2,054	340,488,75	33,247,48	373,736,23	» 10—25 »	275	4,415,04	291	4,821,64	296	4,716,73	334	5,780,97	426	7,681,57
										» 25—50 »	265	9,653,64	281	10,414,76	255	9,230,85	331	13,733,04	384	15,145,40	
1867	2	325	262	62,771	16,569,37	69,301,32	2,117	350,519,03	39,886,36	390,405,39	» 50—100 »	301	20,100,85	311	23,727,49	280	19,383,38	322	24,548,98	442	32,683,79
										» 100—200 »	327	44,244,05	321	46,459,34	361	51,790,17	412	62,262,09	530	79,112,31	
1868	2	306	227	79,834,41	17,104,97	71,113,39	2,196	376,345,02	42,623,36	418,968,38	» 200—300 »	160	39,651,27	184	43,314,38	191	47,282,12	208	56,024,82	270	70,547,16
										» 300—400 »	93	32,022,01	93	30,481,94	107	34,846,22	128	42,909,71	176	63,373,31	
1869	2	626	214	154,002,67	20,403,66	73,559,05	2,607	477,192,30	48,116,79	525,309,09	» 400—500 »	70	30,889,12	72	30,739,94	84	37,247,28	91	40,771,57	122	57,157,39
										» 500—1,000 »	123	84,840,40	119	83,861,76	119	83,543,89	142	104,231,18	161	121,931,51	
1870	**3	813	236	168,896,66	26,011,68	88,934,46	3,300	594,916,18	54,008,19	648,924,37	utöfver 1,000 »	45	73,387,15	43	74,684,75	52	86,157,75	71	124,081,66	88	143,886,65
										Summa	2,054	340,488,75	2,117	350,519,03	2,196	376,345,02	2,607	477,192,30	3,300	594,916,18	

* Skiljaktigheten med de i Stat. Tidskrift redan offentliggjorda uppgifterna, beroende på olikhet i de från Sundsvalls sparbank erhållna uppgifter.

** Med inbegrepp af Örnsköldsviks Sparbank, hvars styrelse, på derom framställd begäran, till Statist. Central-Byrån inkommit med uppgifter.

Tab. N:o 14.
FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	
År.	Fattigvårds- samhällen			Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full för- sörjning.			Fattigvårdens									
	med gemensam fattigvård.		med fattigvården rotervis delad.		Äldre personer, vårdade		Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	Afkast- ning af egendom, kollekt m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.	Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.			
	i fattig- hus.	på annat sätt.	m.		q.	m.	q.	m.	q.	efter fyrk eller be- villning.							efter an- nan grund.	af stats- medel.	af annat fattig- vårdssam- hälle.						
	m.	q.	m.		q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa.	m.	q.	Summa.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Å landsbygden.																									
1866.....	67	6	24	15	24	90	256	400	224	244	504	734	1,238	2,015	2,775	4,790	5,763,96	15,803,74	45,734,67	15,151,01	10,725	241	93,419,38	110,004,41	
1867.....	67	6	25	14	28	92	295	426	244	294	566	812	1,378	2,694	3,548	6,242	5,427,82	17,188,35	57,575,72	22,050,10	10,961,05	11	113,214,04	133,184,07	
1868.....	67	6	25	14	27	84	294	485	325	365	645	931	1,579	3,661	5,011	8,672	17,062,71	17,270,86	78,193,14	23,689,93	4,022	3,480	143,718,44	179,676,44	
1869.....	67	7	60	15	31	97	269	432	303	336	602	865	1,467	2,177	3,237	5,414	6,952,71	17,361,41	77,554,54	14,817,70	108	376,92	117,171,28	139,405,42	
1870.....	67	7	63	17	29	98	252	403	304	341	585	842	1,427	1,768	2,684	4,452	6,661,75	17,299,36	77,728,16	12,287,63	734	612	115,322,90	128,897,24	
Hernösand [med Hernön].																									
1866.....	1	—	—	1	11	14	—	—	24	28	35	42	77	8	10	18	1,188	700	—	8,300	160	952	11,300	11,300	
1867.....	1	—	—	1	10	19	—	—	27	30	37	49	86	28	100	128	1,280	765	—	9,735	300	1,120	13,200	13,200	
1868.....	1	—	—	1	13	19	—	—	28	32	41	51	92	185	247	432	903	785	—	13,615	164	1,570	17,037	17,037	
1869.....	1	—	—	1	10	21	—	—	28	34	38	55	93	25	103	128	388	796	—	11,704	370	440	13,698	13,698	
1870.....	1	—	—	1	13	25	—	—	28	33	41	58	99	17	97	114	772	845	—	9,105	148	1,570	12,440	12,440	
Sundsvall [med Sidsjö och Böle byar].																									
1866.....	—	—	4	2	12	40	—	3	32	40	44	83	127	12	62	74	181,49	—	9,600	—	—	64,60	9,846,09	8,800	
1867.....	—	—	4	2	9	36	—	8	27	40	36	84	120	9	64	73	202,20	—	13,324,86	—	—	120,92	13,647,98	12,578	
1868.....	—	—	4	2	13	40	6	18	35	46	54	104	158	14	72	86	1,445,86	—	14,000	—	—	599,82	16,045,68	15,714,86	
1869.....	—	—	4	2	18	29	5	19	48	48	71	96	167	7	65	72	899,87	—	15,500	—	—	828,03	17,227,90	15,500	
1870.....	—	—	5	2	15	48	2	16	55	45	72	109	181	8	57	65	954,97	—	15,000	—	—	178,83	16,133,80	15,000	

